

Koncepce umění ve veřejném prostoru statutárního města Ostravy

A

Analytická
část

**Koncepce umění
ve veřejném
prostoru
statutárního města
Ostravy**

verze bez jazykové korektury

Zadavatel:

Statutární město Ostrava
Prokešovo náměstí 1803/3
702 00 Ostrava
www.ostrava.cz

Autor:

ONplan lab, s. r. o.
Karmelitská 18/379
118 00 Praha 1 Malá Strana
www.onplanlab.com

Zpracovatelský tým ONplan lab

MgA. Olga Škochová Bláhová
Ing. Mgr. Markéta Čiháková
Ing. Simona Velechovská

Realizační tým na straně Magistrátu města Ostravy

Ing. Lucie Baránková Vilamová, Ph. D.,
náměstkyně primátora pro kulturu
a strategický rozvoj
Mgr. Barbora Stankušová,
vedoucí odboru kultury a školství
MgA. Daniela Zarodňanská, Ph.D.,
vedoucí oddělení kultury
Bc. Pavlína Polášková,
koordinátor pro kulturu

Strukturované rozhovory

Mgr. Michal Bayer,
vedoucí odboru kanceláře primátora MMO
Mgr. Marie Foltýnová, Ph.D.,
vedoucí oddělení Umění ve veřejném prostoru, GHMP
Mgr. Jakub Ivánek, Ph.D.,
odborný asistent Filozofické fakulty OU, autor databáze
Ostravské sochy
Mgr. Jiří Jůza, Ph.D.,
ředitel GVUO
Mgr. Filip Petlička,
ředitel Ostravského muzea
Mgr. Marek Pokorný,
ředitel galerie PLATO
Bc. Pavlína Polášková,
koordinátor pro kulturu MMO
Mgr. Vladimír Plutko, MPA,
vedoucí odboru majetkového MMO
Mgr. Ilona Rozehnalová,
předsedkyně spolku Fiducia
Mgr. Tomáš Štěpánek,
vedoucí oddělení kulturních služeb, Odbor kultury
Statutární město Brno
Ing. Renáta Žáčková, DiS.,
vedoucí oddělení podpory investic, odbor investiční MMO

Pracovní skupina

Mgr. Michal Bayer,
vedoucí odboru kanceláře primátora MMO

Bc. Naděžda Brožková, MPA,
referentka odboru kultury a školství MMO

Mgr. Ondřej Dostál,
vedoucí oddělení projektů, odbor strategického rozvoje
MMO

MgA. Jakub Gajda, Ph.D.,
restaurátor, umělec

Mgr. Dalibor Halátek,
památkář, kunsthistorik, NPÚ

Ing. Lukáš Haltof,
vedoucí oddělení stavebního úřadu MOB Moravská Ostra-
va a Přívoz

Mgr. Jitka Hlaváčková, Ph.D.,
kurátorka sbírky fotografie a nových médií, GHMP

Mgr. Andrea Hoffmannová, Ph.D.,
náměstkyně primátora pro školství a IT MMO

Mgr. Jakub Ivánek, Ph.D.,
odborný asistent Filozofické fakulty OU, databáze
Ostravské sochy

Ing. Martina Jarošková,
místostarostka pro kulturu MOB Ostrava-Jih

Mgr. Michal Kalhous, Ph.D.,
děkan Fakulty umění OU

Mgr. Tomáš Knoflíček, Ph.D.,
zástupce vedoucího katedry pro výtvarnou část Fakulty
umění OU

doc. František Kowolowski,
vedoucí ateliéru Fakulty umění OU, komise kultury RMO

Bc. Zuzana Madejová,
referentka odboru kultury, památkové péče a územního
plánování, Krajský úřad MSK

Mgr. Martin Mikolášek,
ředitel SUŠ Poděbradova

Mgr. Bc. Marcela Mrózková Heříková,
ředitelka Centra kultury a vzdělávání, projekt Sochy!!!
v Komenského sadech,

Mgr. Libor Novotný, Ph.D.,
odborný asistent Fakulty umění OU, uskupení Kukačka

Ing. arch. Markéta Opělová,
architektka a urbanismus, MAPPA

Mgr. Filip Petlička,
ředitel Ostravského muzea

Mgr. Marek Pokorný,
ředitel galerie PLATO

Jana Sedláková,
lektorka edukačních programů pro školy GVUO

Mgr. Barbora Stankušová,
vedoucí odboru kultury a školství MMO

Mgr. Jiří Šimon,
ředitel destinačního managementu Ostravský
informační servis

Ing. Lucie Baránková Vilamová, Ph. D.,
náměstkyně primátora pro kulturu a strategický rozvoj
MMO

Ing. Ondřej Vysloužil,
ředitel MAPPA

Ing. Renáta Žáčková, DiS.,
vedoucí oddělení podpory investic, odbor investiční MMO

Obsah

1	Úvod	9
1.1	Cíle dokumentu	10
1.2	Historický kontext umění trvalé fyzické povahy ve 20. století, tzv. % z veřejných investic na umění ve veřejném prostoru v Československu	12
1.3	Historický kontext umění trvalé fyzické povahy ve 20. století, tzv. % z veřejných investic na umění ve veřejném prostoru v Evropě	13
2	Legislativní rámec umění ve veřejném prostoru	17
2.1	Česká republika	20
2.2	Slovenská republika jako inspirace	22
2.3	Hlavní hodnoty a problémy	23
3	Kontext relevantních dokumentů	25
3.1	Evropský kontext (Nový evropský Bauhaus)	28
3.2	Strategický kontext na úrovni České republiky	29
3.3	Strategický kontext na úrovni Moravskoslezského kraje a statutárního města Ostravy	30
3.4	Další relevantní dokumenty na úrovni města	31
3.5	Hlavní hodnoty a problémy	32
4	Kontext rozvoje území	35
4.1	Umění ve veřejném prostoru jako součást územně analytických podkladů a územně plánovací dokumentace	38
4.2	Umění ve veřejném prostoru trvalé fyzické povahy a investiční záměry ve městě	39
4.3	Hlavní hodnoty a problémy	42
5	Umění trvalé fyzické povahy v Ostravě	45
5.1	Charakteristika stávajících děl v kontextu území	48
5.2	Prostorové rozmístění	50
5.3	Majetkoprávní vztahy	56
5.4	Evidence stávajících děl trvalé fyzické povahy	57

5.5	Propagace stávajících děl trvalé fyzické povahy	58
5.6	Péče o stávající díla a její financování	59
5.7	Nabývání a vznik nových trvalých děl	65
5.8	Financování vzniku nových trvalých děl	66
5.9	Financování vzniku nových trvalých děl	67
5.10	Hlavní aktéři a jejich role v rozvoji umění trvalé fyzické povahy	68
5.11	Hlavní hodnoty a problémy	70
6	Umění dočasné povahy v Ostravě	75
6.1	Charakteristika vznikajících děl dočasné povahy	78
6.2	Vznik nových děl dočasné povahy	80
6.3	Financování vzniku děl dočasné povahy	82
6.4	Propagace dočasných děl	83
6.5	Hlavní aktéři a jejich role v rozvoji umění dočasné povahy	84
6.6	Hlavní hodnoty a problémy	86
7	Seznam zkratk	88
8	Seznam zdrojů	89
9	Seznam obrázků	90
10	Seznam schémat	91
11	Seznam tabulek	92
12	Seznam grafů	93

1 Úvod

1.1 Cíle dokumentu

Analytická část Koncepce umění ve veřejném prostoru statutárního města Ostravy (dále také Koncepce) si klade za cíl popsat současný stav v oblasti umění ve veřejném prostoru města a identifikovat hlavní hodnoty a problémy. Získaná zjištění tvoří základ pro návrhovou část Koncepce, která na analýzu bude navazovat.

Analýza se zaměřuje především na úroveň statutárního města Ostravy a jeho 23 městských obvodů. Umělecká díla ve veřejném prostoru jsou rozprostřena napříč celým městem, a jednotlivé obvody přistupují k této agendě rozdílně – jak z hlediska péče, tak z hlediska pořizování nových děl. Právě tato roztržitost v řízení a správě je jedním z důležitých témat, kterým se analýza věnuje.

Analýza vychází z široké báze podkladů a vstupů. Klíčovým vstupem jsou rozhovory s vybranými aktéry – zástupci a zástupkyněmi příspěvkových organizací města i kraje, vedoucími pracovníky odborů magistrátu (zejména odboru majetku, investic, kanceláře primátora i odboru kultury a školství), dále odborníky a odbornicemi z nezávislé kulturní scény a dalšími relevantními aktéry. Východiskem byly rovněž společné diskuse v rámci pracovní skupiny pro tvorbu Koncepce, dodané materiály od města a jeho organizací, interní dokumenty, dostupné podklady na internetu a existující strategické rámce města Ostravy. Stěžejním zdrojem informací byla databáze Ostravské sochy poskytnutá spolkem Fiducia.

Obsahově je analýza členěna do tří tematických okruhů:

1. Péče o existující umění ve veřejném prostoru
2. Pořizování nového umění trvalé povahy
3. Realizace dočasných uměleckých intervencí

Analytická část je doplněna o rešerši příkladů dobré praxe, která se zaměřuje na inspirativní přístupy v oblasti řízení, péče a zadávání umění ve veřejném prostoru v českých i zahraničních městech. Tyto příklady slouží jako doplňující rámec pro interpretaci zjištěných poznatků a hledání vhodných modelů pro podmínky Ostravy. Zvláště cenné byly konzultace s Marií Foltýnovou z programu Umění pro město (Praha) a s Tomášem Štěpánkem, koordinátorem iniciativy Sochařské Brno. Jejich zkušenosti a reflexe sloužily jako důležitý inspirační rámec pro zvažování přenositelných přístupů a možných modelů fungování.

1.2 Historický kontext umění trvalé fyzické povahy ve 20. století, tzv. % z veřejných investic na umění ve veřejném prostoru v Československu

Současná diskuse o roli umění ve veřejném prostoru je v českém kontextu často vedena bez hlubší znalosti historických souvislostí. Umění ve veřejném prostoru je přitom v evropských demokratických zemích dlouhodobě vnímáno nejen jako prostředek kultivace prostředí, ale také jako nástroj demokratizace kultury a podpory výtvarné scény již od konce 20. let 20. století. Československo nebylo v tomto ohledu historicky výjimkou. Tradice propojování výtvarného umění a architektury se zde začala systematicky formovat především po druhé světové válce a v následujících dekádách byla podporována i legislativními nástroji.

Klíčovým nástrojem se stalo přijetí usnesení vlády Československé socialistické republiky č. 355 v roce 1965, které zavedlo povinnost vyčlenit určité procento z rozpočtu veřejných investičních staveb na výtvarná díla. Tento mechanismus, známý jako „čtyřprocentní zákon“ (ačkoliv fakticky šlo o 1–2 % podle typu stavby), byl v českém prostředí analogií k obdobným nástrojům, které byly od 30. let 20. století využívány v západních zemích a legislativně ukotveny zejména v poválečném období napříč Evropou i Spojenými státy.

Cílem tehdejší politiky bylo zajistit integraci výtvarného umění do architektonických a stavebních projektů již ve fázi návrhu. Důraz byl kladen na mezioborovou spolupráci architektů, projektantů a výtvarníků a na vytváření harmonických, esteticky hodnotných veřejných prostor. V tomto systému vznikly v Československu tisíce uměleckých děl ve veřejném prostoru – od monumentálních plastik přes reliéfy, mozaiky, nástěnné malby až po drobná výtvarná řešení parterů. Ačkoliv nelze přehlížet ideologický rozměr mnoha těchto realizací, řada děl dosáhla vysoké umělecké kvality a dnes představují cennou součást kulturního dědictví. Díla často vznikala právě v návaznosti na výstavbu nových městských čtvrtí, především celků modernistického bydlení a dodnes formují vizuální charakter mnoha veřejných prostranství v těchto částech měst.

Po roce 1989 byl však tento systém bez náhrady zrušen (v zemích na západě Evropy i v tzv. východním bloku % nástroje nebo jejich alternativy existují). Veřejná správa v Československu, respektive České republice tak ztratila nástroje i know-how pro systematickou integraci umění do výstavby, stejně jako kompetence k péči o již existující díla, neboť majorita objektů (např. bytové domy, zdravotnická střediska, školy) vybudovaná během socialismu byla převedena do soukromého vlastnictví. Nové umělecké realizace ve veřejném prostoru se po roce 1990 často odehrávaly ad hoc, bez odborného zázemí, soutěží či kurátorského vedení. Tento vývoj vedl k ústupu kvality i ke ztrátě „návyku“ veřejnosti setkávat se se současným moderním uměním jako součástí výstavby a veřejného prostoru.

Tento stav se odrazil i na správě existujících děl trvalé povahy. Díla vzniklá v rámci výstavby modernistických sídlišť většinou nemají památkovou ochranu, nejsou evidována v analytických nebo plánovacích dokumentech měst, často není jasné jejich vlastnictví či právní vztah k pozemkům/nemovitostem, na nichž se nacházejí. Odpovědnost za jejich údržbu bývá přenesena na technické nebo majetkové odbory, které obvykle nedisponují odbornou kompetencí k rozhodování o uměleckých dílech. Při rekonstrukcích veřejného prostoru tak často dochází k necitlivým zásahům, přemísťování nebo dokonce i ničení těchto objektů. Díla spojená s interiéry či exteriéry bytových domů v soukromém vlastnictví jsou pak často odstraňována, či zničena při renovacích.

V posledních letech se proto v České republice opět otevírá diskuse o potřebě obnovit systémovou podporu výtvarného umění ve veřejném prostoru. Iniciativa Procenta na umění, kterou v roce 2016 zahájil spolek Skutek, usiluje o legislativní zakotvení pravidla, podle něhož by 1 % z rozpočtu veřejné stavby mělo být alokováno na výtvarné dílo funkčně propojené s daným objektem nebo veřejným prostorem.

Současné snahy některých měst, zejména Prahy, jít touto cestou naproti a zavádět vlastní nástroje ukazují, že obnova procentních systémů nemusí být pouze návratem k minulosti, ale strategickým krokem k posílení veřejného zájmu v utváření prostředí, které obýváme.

Zároveň je však nutné uvažovat i nad možnými limity tohoto přístupu. Stanovení pevného % podílu z investičních nákladů může v některých případech generovat finanční prostředky, které není snadné efektivně a kvalitně využít¹ – ať už z důvodu omezených kapacit, časového harmonogramu projektu nebo absence jasného kurátorského zadání. Hrozí tak, že podpora umění bude realizována spíše formálně, bez hlubší vazby na kontext místa či architektonické řešení. Zároveň je třeba brát v potaz i následné provozní náklady na údržbu děl. Tyto aspekty je proto nezbytné při nastavování systémových nástrojů pečlivě zvažovat, aby byl zajištěn skutečný přínos pro veřejný prostor.

Zařazení historického rámce do analytické části této koncepce je důležité pro pochopení vývoje, ale i pro legitimizaci úsilí o novou, systémově ukotvenou podporu umění trvalé fyzické povahy v Ostravě i dalších českých městech.

¹ Na tento limit narazilo i hl. město Praha a vazba rozvoje umění ve veřejném prostoru na 2 % z investic (kterou schválilo Zastupitelstvo hlavního města Prahy usnesením číslo 21/1 ze dne 24. 11. 2016 k návrhu rozpočtu vlastního hlavního města Prahy na rok 2017, finančních vztahů hl. m. Prahy k městským částem hl. m. Prahy), díky kterému bylo jednorázově alokováno 135 126 tisíc Kč. Tento rezervní fond určený na umění ve veřejném prostoru bez vazby na konkrétní investiční projekt byl následně proměněn v jiný způsob financování, více viz řešerše Příklady dobré praxe práce s uměním ve veřejném prostoru, zpracované pro účely zpracování koncepce v Ostravě.

1.3 Historický kontext umění trvalé fyzické povahy ve 20. století, tzv. % z veřejných investic na umění ve veřejném prostoru v Evropě

Zásada vyčlenění pevně stanoveného podílu veřejných investic na výtvarné umění, známá jako „percent for art“, má v evropských státech různorodou podobu, ale sdílí společné historické kořeny v kulturních politikách 20. století. Tento přístup vychází z přesvědčení, že umění by mělo být organickou součástí veřejného prostoru i architektonických projektů a že má význam nejen estetický, ale také sociální a kulturní – jako nástroj demokratizace přístupu ke kultuře a podpory domácí výtvarné scény. V evropském kontextu se tento princip začal prosazovat již mezi válkami a zejména po druhé světové válce se stal běžnou součástí státních a municipálních investičních politik.

Následující rešerše evropského kontextu slouží jako orientační rámec pro porovnání s českým prostředím a nepředstavuje detailní komparativní studii. Vzhledem k rozsahu a komplexitě tématu jde o základní přehled, jehož cílem je ilustrovat hlavní principy a přístupy v jednotlivých evropských zemích, nikoli nabídnout podrobnou analýzu všech právních a institucionálních aspektů. Provedení detailní komparativní studie přesahuje rámec zadání projektu.

Francie začala podporovat umění ve veřejném prostoru již ve 30. letech 20. století, kdy levicová vláda Lidové fronty zavedla zásadu vyčleňování 1,5 % z rozpočtu na umění. Tento program byl přerušen válkou a obnoven v 50. letech ve formě opatření, které ukládalo povinnost instalovat umělecké dílo u veřejných staveb spojených se vzděláváním. V průběhu 70. let se princip rozšířil i na další typy veřejných budov a zásadní obrat nastal v roce 1981 za ministra kultury Jacka Langa. V návaznosti na zákon o decentralizaci z roku 1983 přešla většina výstavby veřejných budov do kompetence regionálních a místních samospráv, přičemž princip tzv. „1 % na umění“ byl zachován a stal se součástí praxe napříč všemi úrovněmi veřejné správy. Dnes se tak tento systém vztahuje prakticky na veškerou veřejnou výstavbu ve Francii a představuje jeden z nejdéle fungujících a nejkomplexnějších rozvinutých modelů v Evropě. (Spolek Skutek, 2016).

V Itálii je obdobné pravidlo zavedeno zákonem již od roku 1949. Povinnost se vztahuje na státní i regionální veřejné investory a stanovuje vyčlenění 2 % z rozpočtu na výtvarné ztvárnění stavby. Také zde se realizace odehrávají pod dohledem výběrových komisí. I když systém čelí administrativní zátěži, zůstává formálně závazný a právně ukotvený.

Nizozemsko uplatňuje dvě procentní schémata – 1,5 % pro běžné veřejné stavby a 1 % specificky pro školy. Nejde o zákon, ale o závaznou směrnici centrální vlády, která je implementována zejména přes státní agentury. Funguje zde silné institucionální zázemí, které garantuje stabilitu a kvalitu výběrových procesů. Konkrétní příklad státem podporované agentury Stroom Den Haag, která systematicky rozvíjí umění ve veřejném prostoru viz Příklady dobré praxe.

Belgie nepracuje s národní legislativou, ale zavedená praxe je silně institucionalizována. Vládní architekt regionu Flandry spravuje výběrová řízení, a i když procento není pevně stanoveno zákonem, patří integrace umění k běžné součásti investičních projektů.

Ve Švédsku byla zásada vyčlenění cca 1 % přijata parlamentním rozhodnutím v roce 1937. Nejčastěji se tento princip uplatňuje na úrovni měst a regionů, v některých případech (např. Stockholm) se procento zvyšuje až na 2 %. Neexistuje zákon, ale systém je dobře zakořeněn v kulturní politice a podporován státními i regionálními strukturami. Financování probíhá skrze veřejné instituce a zadávání zakázek je odborně vedené.

Finsko uplatňuje model postavený výhradně na úrovni měst a obcí. Neexistuje celostátní zákon, ale větší města (např. Helsinky, Oulu) zavedla vlastní vyhlášky či směrnice. Obvykle se vyčleňuje 1 % z rozpočtu veřejné stavby, ale systém je flexibilní a přizpůsobený lokálním podmínkám. Vznikla tak silná municipální tradice s důrazem na mezioborovou spolupráci.

V Irsku je „percent for art“ zaveden vládní směrnicí z roku 1978, rozšířenou v roce 1997. Umožňuje vyčlenit až 1 % z nákladů veřejných staveb na umělecké dílo. Systém je závazný pro státní investory, nikoliv však v podobě zákona. Realizace probíhají v rámci státem podporovaných kulturních programů a řízených grantových výzev.

Podpora umění ve veřejném prostoru byla v Německu začleněna již do programu poválečné obnovy. V roce 1950 schválil Bundestag usnesení známé jako Kunst am Bau, které stanovilo vyčlenění 0,5–2 % z rozpočtu na umělecké dílo u federálních staveb. Ačkoliv toto opatření nebylo závazné pro spolkové země a obce, většina z nich jej převzala a dále upravila podle vlastních potřeb. Proces výběru umělců není ve federální směrnici podrobně specifikován, v praxi však často probíhá formou soutěže, kterou organizuje profesní sdružení německých výtvarníků Bundesverband Bildender Künstlerinnen und Künstler. Toto sdružení má k dispozici vlastní metodiku, která slouží jako vodítko pro transparentní a kvalitní výběrové řízení. Od roku 2006 existuje federální směrnice RBBau, která doporučuje vyčlenit 0,5–1,5 % z investičních nákladů na umění, nicméně její uplatnění je nezávazné a závisí na rozhodnutí jednotlivých spolkových zemí nebo obcí. (Spolek Skutek, 2016)

Rakousko nemá centrální systém, ale v Dolním Rakousku funguje od roku 1996 regionální model, podle nějž se 1 % z regionálních investic převádí do fondu na podporu výtvarného umění ve veřejném prostoru. Tento fond není vázán na konkrétní stavby a umožňuje cílené kulturní plánování. Město Vídeň má zaveden vlastní model, zakládá městskou agenturu Kunst im öffentlichen Raum Wien, která je financována z rozpočtů několika odborů (odbor pro kulturu a vědu, odbor pro bydlení, bytovou výstavbu, obnovu města a záležitosti žen a odbor pro inovace, městské plánování a mobilitu) a dále financuje projekty dočasného i trvalého umění ve veřejném prostoru. Hlavní slovo při hodnocení projektů má mezinárodní odborná porota.

V zemích bývalého východního bloku byl princip vyčleňování prostředků na umění součástí státního plánování, často bez formální legislativy, ale s faktickou závazností. V Polsku, Maďarsku, Bulharsku, Rumunsku či pobaltských zemích se od 50. let uplatňoval podíl cca 1–2 % z nákladů na umění, zpravidla prostřednictvím centrálních směrnic a státních výtvarných podniků. Umění bylo integrální součástí veřejné výstavby, a to i v ideologickém kontextu. V Československu bylo v roce 1965 přijato usnesení vlády Československé socialistické republiky č. 355, které zavedlo povinnost vyčlenit určité procento z rozpočtu veřejných investičních staveb na výtvarná díla, podrobněji viz kap. 2.1.

Země	% podíl	Úroveň	Závaznost	Forma nástroje
Francie	1 %	stát	závazné	Zákon
Itálie	2 %	stát/region	závazné	Zákon
Nizozemsko	1–1,5 %	stát	závazné	Vládní směrnice
Belgie (Flandry)	~1 %	region	dobrovolné	Praxe (bez zákona)
Švédsko	~1–2 %	města	běžné, nezávazné	Parlamentní usnesení
Finsko	~1 %	města	lokálně závazné	Municipální vyhlášky
Irsko	do 1 %	stát	závazné pro státní stavby	Vládní směrnice
Německo	0,5–1,5 %	stát	nezávazné	Doporučení (RBBau)
Rakousko (Dolní Rakousko)	1 %	region	závazné	Regionální fond
Polsko, Maďarsko, Česko aj. (před 1989)	1–2 %	stát	závazné v plánování	Nařízení / směrnice / zákon

Shrnutí hlavních principů evropských „percent for art“ modelů

1/ Vyčleněné procento z veřejných investic

Jedním z klíčových parametrů je samotná výše vyčleněného podílu z veřejné investice. Ve většině zemí se pohybuje mezi 0,5 % a 2 % z rozpočtu veřejné stavby, přičemž nejčastěji se jedná o podíl ze stavebních nákladů (bez DPH). Tento podíl bývá pevně stanoven zákonem, směrnicí nebo jiným regulačním rámcem. V některých případech se výše může lišit podle typu stavby nebo její velikosti. Někdy bývá stanovena také minimální hodnota investice, pod kterou se procentní princip neuplatní.

2/ Závaznost a úroveň platnosti

Důležitým rozlišovacím kritériem je, zda se systém opírá o právně závazný rámec, nebo pouze o institucionální praxi. Některé státy (např. Francie nebo Itálie) mají zákonem danou povinnost vyčleňovat prostředky na umění, jiné země uplatňují vládní směrnice nebo metodické pokyny (např. Nizozemsko, Irsko), případně municipální vyhlášky a regionální pravidla (Švédsko, Finsko). Existují však i státy, kde jde spíše o nezávazné doporučení (Německo) nebo zavedenou praxi bez legislativní opory (Belgie).

3/ Vazba vzniku uměleckého díla v souvislosti s konkrétní stavbou

Obvyklou podmínkou je, že vyčleněné prostředky se využívají na realizaci uměleckého díla přímo v souvislosti s danou stavbou – buď jako součást její architektury (např. reliéf, nástěnná malba, plastika ve vstupním prostoru), nebo ve veřejném prostoru navazujícím na stavbu. Pouze výjimečně (např. v Dolním Rakousku) je možné převést prostředky do kulturního fondu, který pak umožňuje realizace i mimo daný investiční projekt. Fyzická a prostorová vazba mezi investicí a uměleckou realizací vnímána jako základní podmínka efektivního uplatnění principu.

4/ Vazba typu procentního principu na typ veřejné stavby

Z hlediska typu staveb, na něž se procentní princip vztahuje, panuje mezi evropskými státy určitá variabilita. V některých zemích (např. Francie, Itálie) se princip vztahuje na veškeré veřejné stavby, zatímco jinde (např. Nizozemsko, Irsko) se týká pouze určitých sektorů – zpravidla školství, zdravotnictví, kultury nebo sociální infrastruktury.

5/ Institucionální zajištění a odborné vedení

Funkčnost těchto systémů je podmíněna i existencí odpovědných institucí a odborného vedení. Výběr umělců probíhá obvykle formou otevřených nebo vyzvaných soutěží, výzev či přímých zadání. Významnou roli v tomto procesu hrají veřejné kulturní instituce, kanceláře vládních architektů nebo profesní sdružení. Umělecké dílo je považováno za integrální součást architektonického návrhu a mělo by být řešeno již v rané fázi projektové přípravy.

6/ Udržitelnost a správa děl

Některé systémy dále zahrnují i mechanismy následné péče a správy realizovaných děl, včetně jejich údržby, restaurování nebo evidence (např. ve Švédsku). Tento přístup zajišťuje, že umělecké intervence nezůstávají pouze jednorázovým gestem, ale stávají se dlouhodobou součástí veřejného prostoru s adekvátní péčí, která uchovává díla v dobrém stavu.

2 Legislativní rámec umění ve veřejném prostoru

Legislativní rámec zásadním způsobem ovlivňuje podmínky pro vznik, umístění, správu i financování umění ve veřejném prostoru. Kapitola nabízí přehled vybraných právních předpisů, které jsou v tomto kontextu nejrelevantnější. Přehled se zaměřuje především na právní rámec platný v České republice, doplněný o příklad inspirativní právní úpravy ze Slovenské republiky, kde byl v roce 2025 schválen nový stavební zákon zavádějící povinné procento z veřejných investic na výtvarná díla.

Vedle zákonů – jako je zákon o obcích, stavební zákon, autorský zákon nebo zákon o státní památkové péči – hrají v praxi významnou roli rovněž městské vyhlášky a interní předpisy, například pravidla pro zábory veřejného prostranství. V případě Ostravy upravuje tato pravidla obecně závazná vyhláška č. 15/2023 o místním poplatku za užívání veřejného prostranství, která stanovuje podmínky pro zvláštní užívání veřejných prostranství, včetně kulturních akcí a dočasných instalací. Tyto nástroje ovlivňují zejména realizaci dočasných uměleckých intervencí a celkový přístup samospráv k utváření veřejného prostoru – od procesních požadavků až po otázky finanční v podobě poplatku za užívání veřejného prostranství.

2.1 Česká republika

V České republice není umění ve veřejném prostoru upraveno jednotným zákonem či legislativním nástrojem, který by komplexně řešil jeho vznik, umístování, údržbu nebo financování. Jeho právní rámec se odvíjí od několika různých předpisů, které se týkají správy veřejného prostoru, nakládání s majetkem obcí, autorského práva a ochrany kulturních památek.

Historický kontext a zaniklé nástroje

V období socialismu existoval v Československu nástroj známý jako čtyři procenta na umění. Tento princip stanovil, že určité procento (zpravidla 0,5–4 %) z rozpočtu na veřejné stavební investice mělo být vyčleněno na uměleckou výzdobu – např. sochy, mozaiky nebo nástěnné malby. Výsledkem této politiky je velké množství výtvarných děl ve veřejném prostoru, která však dnes často zůstávají bez odborné správy nebo jsou poškozená či odstraněná.

Po roce 1989 byl tento systém zrušen bez náhrady, a stát ani samosprávy nenavázaly na systematickou podporu umění ve veřejném prostoru prostřednictvím legislativy. V současnosti tak chybí závazný mechanismus, který by na podporu umění ve veřejném prostoru vyčleňoval prostředky automaticky.

Autorský zákon (č. 121/2000 Sb.)

Umělecká díla ve veřejném prostoru podléhají ochraně dle autorského zákona, což znamená, že autor má výlučná práva ke svému dílu – včetně práva rozhodovat o jeho užití, úpravě či zpřístupnění veřejnosti. I přesto, že je dílo fyzicky umístěno ve veřejném prostoru, neznamena to, že s ním může zadavatel (např. obec) volně nakládat. V praxi je proto nezbytné uzavřít s autorem díla smlouvu, která jasně definuje rozsah majetkových práv – tedy například zda může být dílo upraveno, přemístěno nebo odstraněno. Zákon chrání i tzv. osobnostní práva autora, což znamená, že dílo nesmí být upraveno způsobem, který by narušil jeho tvůrčí integritu či poškozoval autorovu pověst. Pokud tato práva nejsou smluvně ošetřena nebo jsou porušena, může autor požadovat nápravu nebo i odškodnění. Vztah mezi zadavatelem a autorem tak musí být od počátku nastaven s vědomím právních důsledků.

Stavební zákon (č. 283/2021 Sb.)

V některých případech může být umělecké dílo, ať již trvalé nebo dočasné, považováno za stavbu či zařízení ve smyslu stavebního zákona. V takovém případě je třeba splnit podmínky tímto zákonem definované, kdy se může jednat zejména o nezbytnost jeho povolení. V takovém případě pak příprava díla vyžaduje zapojení odborníků např. z oblasti projektování, statiky či požární bezpečnosti a také součinnost s dotčenými orgány státní správy. Lze doporučit předem projednat navrhované umělecké dílo s věcně a místně příslušným stavebním úřadem pro získání finálního stanoviska, zda se nejedná o stavbu či zařízení ve smyslu stavebního zákona a zdali taková stavba či zařízení vyžaduje či nevyžaduje povolení.

Zákon o obcích (č. 128/2000 Sb.)

Obce mají právo rozhodovat o svém majetku, včetně veřejných prostranství. To znamená, že právě místní samosprávy hrají klíčovou roli při rozhodování o umístění umění ve veřejném prostoru. Zákon jim dává poměrně širokou autonomii, ale zároveň je nutné dodržovat i další právní normy, včetně ochrany památek nebo stavebních předpisů. Významným ustanovením je v tomto ohledu § 35 odst. 2, podle něhož „obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku“. Při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem, jímž je i ochrana kulturních památek a kulturních hodnot. Tato formulace zakládá nejen právo, ale i povinnost obce pečovat o kulturní dědictví a jeho rozvoj. Zákon tak tvoří základní rámec, skrze nějž lze vytvářet místní politiky a strategie pro práci s uměním ve veřejném prostoru.

Zákon o státní památkové péči (č. 20/1987 Sb.)

Pokud se umělecké dílo nachází na území památkové rezervace, zóny nebo jde o kulturní památku, musí být jeho umístění a zásahy schváleny příslušnými orgány památkové péče. Památková ochrana tak může zásadním způsobem ovlivnit podobu či vůbec realizovatelnost uměleckého záměru. V praxi to vyžaduje úzkou spolupráci mezi umělci, architekty, investory a památkáři.

Zákon o pozemních komunikacích (č. 13/1997 Sb.)

Z hlediska právní úpravy veřejného prostoru je kromě zákona o obcích důležité zohlednit také zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Ten rozděluje pozemní komunikace na dálnice, silnice, místní a účelové komunikace a stanovuje pravidla pro jejich užívání. V případě umísťování umění ve veřejném prostoru se často, zejména tedy v městské zástavbě, jedná právě o jejich umísťování přímo na místní nebo účelové komunikace a podléhají zvláštnímu režimu. Umělecká díla a dočasné instalace, jakkoli totiž nemusejí vždy podléhat stavebnímu zákonu, může jejich instalace vyžadovat rozhodnutí příslušného silničního správního úřadu. Nestačí tedy pouze souhlas vlastníka dané pozemní komunikace (např. obce) nebo koordinace s městskou policií. V praxi to znamená, že každá instalace umísťovaná na veřejnou pozemní komunikaci, byť jen dočasná, musí být posuzována z hlediska bezpečnosti a plynulosti provozu (BeSiP), ale také přístupnosti. Opět lze doporučit předem projednat navrhované umělecké dílo s věcně a místně příslušným silničním správním úřadem pro získání finálního stanoviska, zda jeho umístění podléhá či nepodléhá některému z režimů definovaných zákonem o pozemních komunikacích.

Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (č. 250/2000 Sb.)

Péče o veřejný prostor, kulturní dědictví a umělecké intervence je také otázkou rozpočtového plánování a správy veřejných financí. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, stanovuje pravidla pro sestavování, schvalování a hospodaření s rozpočtem obcí a krajů. Konkrétní struktura a kategorizace výdajů je definována ve vyhlášce č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě. Ta umožňuje obcím v rozpočtu rozlišovat mezi různými oblastmi výdajů – například na kulturní činnost, zachování a obnovu kulturních památek, pořádání kulturních akcí, nebo výdaje na úpravy veřejných prostranství. Správné zařazení výdajů podle této skladby je důležité jak pro transparentnost a plánování, tak pro možnost čerpat účelové dotace z veřejných rozpočtů nebo evropských fondů.

Zákon zároveň umožňuje obcím zřizovat účelové peněžní fondy, a to na základě rozhodnutí zastupitelstva. Tyto fondy mohou sloužit například k financování kulturních projektů, obnovy památek nebo uměleckých intervencí ve veřejném prostoru. Pravidla pro hospodaření s fondem stanoví obec prostřednictvím schválené zřizovací listiny. Vznik fondu tak představuje nástroj, jak systematicky vyčleňovat prostředky na dlouhodobé kulturní cíle a posilovat kontinuitu veřejné podpory v této oblasti.

Nový občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.)

Vedle rozpočtových pravidel je pro nakládání s veřejným prostorem, uměleckými díly a kulturním dědictvím zásadní také obecná úprava majetkových vztahů zakotvená v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Obce jako veřejnoprávní korporace vstupují do právních vztahů při uzavírání nájemních smluv, při převodech vlastnictví, správě veřejného prostoru nebo pořizování a vystavování uměleckých děl. Jakékoli pronájmy, prodeje nebo darování pozemků a movitých věcí (například výtvarných děl) se musí řídit právě touto právní úpravou. Občanský zákoník rovněž určuje, co se považuje za součást pozemku nebo stavby, jak vzniká vlastnické právo, nebo jak se zachází s opuštěnými věcmi.

Specifická situace nastává u opuštěných nebo neidentifikovatelných děl, která se nacházejí ve veřejném prostoru, aniž by bylo zřejmé, kdo je jejich vlastníkem. V těchto případech vstupuje do procesu Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále ÚZSVM), jehož fungování upravuje zákon č. 201/2002 Sb. Pokud je umělecké dílo považováno za opuštěnou věc bez vlastníka, může přejít do správy státu prostřednictvím ÚZSVM, který dále rozhoduje o jeho dalším využití, převodu nebo likvidaci.

2.2 Slovenská republika jako inspirace

V posledních letech došlo na Slovensku k významnému posunu v legislativním rámci týkajícím se umění ve veřejném prostoru. Zejména nový stavební zákon č. 25/2025 Z.z. Stavebný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Stavebný zákon), který nabyl účinnosti 1. dubna 2025, přináší konkrétní opatření podporující integraci uměleckých děl do veřejných staveb financovaných z veřejných prostředků.

Tento zákon zavádí povinnost alokovat minimálně 0,5 % z předpokládané hodnoty stavby na pořízení uměleckého díla, které musí být umístěno na veřejně přístupném místě a obstaráno prostřednictvím soutěže. Tato povinnost se vztahuje na stavby financované z veřejných prostředků, jejichž předpokládaná hodnota přesahuje 500 000 eur v případě staveb určených pro školství, zdravotnictví, kulturu, sociální služby a veřejná prostranství, a 1 000 000 eur u ostatních staveb¹.

Nový zákon navazuje na historickou praxi známou jako „Hlava V“, která v období 1965–1990 stanovovala povinnost začlenit výtvarné dílo jako součást každé veřejné stavby na základě určitého procenta rozpočtu. Ačkoli byla tato praxe po roce 1990 zrušena, současná legislativní úprava reflektuje její pozitivní aspekty a snaží se o návrat umění do veřejného prostoru jako prostředku zvyšování estetické a společenské hodnoty architektury.

Implementace tohoto zákona je v souladu s iniciativou Nový evropský Bauhaus, která zdůrazňuje význam umění a kultury v tvorbě kvalitního životního prostředí. Přítomnost umění ve veřejném prostoru má potenciál posilovat pocit sounáležitosti obyvatel s prostředím, ve kterém žijí, a podporovat jejich zájem o veřejné záležitosti.

Pro efektivní realizaci těchto opatření je klíčová spolupráce mezi architekty, umělci, veřejnými institucemi a odbornou veřejností. Důraz je kladen na transparentní výběrová řízení a kvalitu uměleckých děl, která by měla reflektovat současné společenské a kulturní kontexty.

¹ Citace ze slovenského stavebního zákona:
7) Ak ide o novú stavbu budovy podľa odseku 8 financovanú z verejných prostriedkov, ktorá je určená na užívanie verejnosťou, stavebník, ktorým je orgán verejnej moci, je povinný časť investičných prostriedkov z rozpočtu verejnej správy vyčleniť a použiť na obstaranie a umiestnenie umeleckého diela v takejto stavbe v hodnote najmenej 0,5 % z predpokladanej hodnoty maximálne 500 000 eur na jednu stavbu.
(8) Povinnosť podľa odseku 7 sa vzťahuje na stavby, pri ktorých predpokladaná hodnota podľa osobitného predpisu je
a) vyššia ako 500 000 eur pri stavbách na účely školstva, starostlivosti o zdravie, kultúry, sociálnych vecí a stavbách, ktoré sú verejným priestranstvom,
b) vyššia ako 1 000 000 eur pri ostatných stavbách.

2.3 Hlavní hodnoty a problémy

Hodnoty

- Legislativa (zejména inspirativní zahraniční příklady, např. Slovensko) může vytvářet podmínky pro systematické začleňování umění do veřejného prostoru a zvyšovat jeho estetickou i společenskou hodnotu.
- Obce (a kraje) mají prostor vytvářet vlastní pravidla a strategie, které reflektují místní (regionální) potřeby a mohou podpořit vznik i správu umění ve veřejném prostoru.
- Právní rámec chrání autory a kulturní dědictví, čímž přispívá k zachování děl s památkovou ochranou a lepší péči o díla.

Problémy

- Umění ve veřejném prostoru spadá pod více různých předpisů, což v praxi často způsobuje roztržičnost a nejasné rozdělení kompetencí.
- Po zrušení minulé legislativy a finančních nástrojů chybí stabilní mechanismus, který by garantoval financování umění ve veřejném prostoru z veřejných rozpočtů.
- Schvalovací procesy, nájemní vztahy, městské vyhlášky a poplatky (např. za zábor veřejného prostranství) mohou komplikovat nebo znevýhodňovat krátkodobé umělecké akce a experimenty.

3 Kontext relevantních dokumentů

Kapitola se věnuje strategickému rámci, který utváří podmínky pro rozvoj umění ve veřejném prostoru. Zaměřuje se na přehled vybraných strategických dokumentů na národní, regionální i městské úrovni, které mohou být relevantní pro umění ve veřejném prostoru. Cílem je zmapovat tematické průniky, identifikovat relevantní cíle a opatření a zhodnotit jejich význam z hlediska podpory a rozvoje umění ve veřejném prostoru.

3.1 Evropský kontext (Nový evropský Bauhaus)

Iniciativa Nový evropský Bauhaus (NEB) přináší nový kulturní rozměr zelené dohody pro Evropu a nabízí široký rámec pro realizaci místních transformačních projektů na pomezí kultury, architektury, designu, udržitelnosti a společenské inkluze. NEB představuje strategickou příležitost, jak tyto aktivity posílit a zároveň na ně navázat nové finanční nástroje a evropské iniciativy.

Jedním z klíčových tematických směrů NEB je obnovení pocitu sounáležitosti s místem, které lze cíleně rozvíjet například skrze umělecké intervence ve veřejném prostoru apod. Kulturní statky, současné umění, místní řemesla či komunitní aktivity jsou ve strategii NEB chápány jako nositelé identity, jež mohou posilovat vztah obyvatel k jejich okolí. Právě dočasné nebo mobilní instalace mohou být efektivním nástrojem pro rychlé oživení veřejného prostoru, podporu participace a zapojení různorodých skupin obyvatel – včetně znevýhodněných nebo mladých lidí.

Z pohledu realizace takových zásahů přináší NEB konkrétní mechanismy podpory, například:

- vznikla tzv. Laboratoř NEB, která slouží jako inkubátor projektů, testování politik a inovativních řešení (např. participativní plánování, nové přístupy k veřejnému zadávání nebo financování);
- nebo také vznikají výzvy na pilotní projekty, například v rámci programů Horizont Evropa, Evropská městská iniciativa nebo Kreativní Evropa.

Město Ostrava může principy iniciativy Nového evropského Bauhausu využít jako inspiraci pro další rozvoj přístupů k veřejnému prostoru a současnému umění. Možnosti se nabízejí například v oblasti podpory dočasných uměleckých zásahů, vytváření podmínek pro pilotní projekty nebo rozvíjení participativních procesů, které zapojují veřejnost do utváření kulturního prostředí města. Iniciativa zároveň podporuje víceúrovňovou spolupráci mezi lokálními, regionálními a evropskými aktéry, což otevírá prostor pro propojení různých zdrojů financování i výměnu zkušeností. Zapojením do širší evropské diskuse o kultivaci prostředí a kvalitě života může město posilovat svou roli v síti měst, která sdílejí společné hodnoty udržitelnosti, estetiky a inkluze.

Obrázek 1 Vizuál Nový evropský Bauhaus. zdroj: (Horizont Evropa, 2025)

3.2 Strategický kontext na úrovni České republiky

Státní kulturní politika 2021-2025 +

Státní kulturní politika České republiky pro období 2021–2025 sice výslovně nepracovala s pojmem „umění ve veřejném prostoru“ jako samostatnou prioritou, avšak obsahovala několik opatření, která se tohoto tématu dotýkala. V rámci cíle Zvyšování dostupnosti a přístupnosti kultury deklarovalo Ministerstvo kultury záměr předložit legislativní návrh zavádějící povinnost investovat až 1 % z rozpočtu největších veřejných zakázek na zhotovení uměleckého díla. Tento krok měl reagovat na potřebu systematické podpory výtvarného umění ve veřejném prostoru a navazoval na historický princip povinného procenta z investičních nákladů.

Další související opatření byla obsažena v cíli Rozvoj živého umění, který kladl důraz na mezioborovou spolupráci, rozvoj lidského kapitálu v oblasti umění a podporu spolupráce projektů propojující živé umění s kulturním dědictvím, kam spadá i podpora umění ve veřejném prostoru, „site specific art“ a další nové formy. Tématu se rovněž věnuje cíl Účinná péče o kulturní dědictví, který řeší ochranu movitého kulturního dědictví a jeho digitalizaci.

Z hlediska rozvoje umění ve veřejném prostoru lze politiku hodnotit jako dokument, který v některých aspektech téma reflektoval, ale činil tak spíše okrajově a bez systémové opory. Přestože obsahovala pozitivní signály – zejména v podobě zmínky o zavedení procentního financování. Momentálně se připravuje nový strategický dokument kulturní politiky na další období.

Politika architektury a stavební kultury České republiky (aktualizace 2022)

Politika architektury a stavební kultury ČR je živým dokumentem, který je pravidelně revidován a aktualizován s ohledem na aktuální potřeby veřejného prostoru, vývoj v oblasti architektury, urbanismu i společenské výzvy. Po původním schválení v roce 2015 proběhlo vyhodnocení jejího plnění v roce 2021, na základě čehož vláda uložila Ministerstvu pro místní rozvoj připravit aktualizaci. Ta byla zpracována v roce 2022, projednána s odbornou a veřejnou veřejností a vládou schválena usnesením ze 4. ledna 2023 jako „Aktualizace 2022“

Politika architektury a stavební kultury ČR formuluje řadu opatření, která s tématem umění ve veřejném prostoru úzce souvisejí. Umění je zde vnímáno jako nedílná součást kultivace veřejného prostoru a jako prvek, který přispívá ke kvalitě prostředí, architektonické rozmanitosti i společenskému dialogu. Nejvíce cílů vztažených k výtvarným dílům ve veřejném prostoru spadá pod Téma 2 – Veřejná prostranství.

Dokument podporuje realizaci výtvarných děl ve veřejném prostoru zejména prostřednictvím architektonicko-výtvarných soutěží. Ty jsou chápány jako nástroj pro zajištění vysoké estetické úrovně veřejných prostranství i pro zapojení odborné umělecké obce do jejich podoby. Akcentován je rovněž význam multioborové spolupráce, především v rámci návrhů veřejných prostor, kde je žádoucí integrace výtvarníků, architektů, urbanistů, krajinářů a dalších odborníků, s cílem dosáhnout komplexního řešení.

Důraz je rovněž kladen na zlepšení péče o stávající veřejná prostranství a jejich kultivaci prostřednictvím participativních procesů, včetně zapojení dětí a mládeže. Participace je zde chápána jako klíčový prostředek pro vytváření místních vazeb, zvyšování kvality prostředí a podporu sounáležitosti s místem. Další opatření se vztahují k podpoře veřejných prostranství vhodných pro všechny věkové skupiny, zejména pro děti, mládež a seniory a na podporu integrace hry a prostorů pro hru, relaxaci a regeneraci.

Dokument reflektuje také potřebu zlepšit regulaci vizuálního smogu a světelného znečištění, což má přímý vliv na vizuální čitelnost a celkový charakter veřejného prostoru, včetně prostředí, v němž jsou umělecká díla situována. Další opatření se zaměřují na zvýšení péče o veřejná prostranství jakožto hlavního prvku ovlivňující celkovou kvalitu prostředí. V této souvislosti se jako důležité ukazuje zejména odstraňování byrokratických bariér pro dočasné umísťování uměleckých děl, které v praxi často komplikují realizaci krátkodobých nebo experimentálních intervencí. Řada opatření se dále vztahuje ke vzdělávání a osvětě o tématu, a to nejen mládeže, laické veřejnosti, ale i úředníků a zástupců úřadů a samospráv.

Politika architektury tak představuje důležitý rámec pro rozvoj kulturně a esteticky kvalitního veřejného prostoru, přičemž umělecká složka je zde přirozeně integrována do širšího kontextu urbanistického a architektonického plánování. Dokument přináší důležité impulsy jak pro trvalé, tak i dočasné umělecké realizace a může sloužit jako opora při nastavování odpovídajících lokálních strategií.

3.3 Strategický kontext na úrovni Moravskoslezského kraje a statutárního města Ostravy

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019–2027

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019–2027 nepracuje přímo s tématem umění ve veřejném prostoru jako samostatnou oblastí, nicméně obsahuje několik opatření a cílů, které s tímto tématem úzce souvisejí.

V oblasti rozvoje krajiny, životního prostředí a cestovního ruchu je kladen důraz na kultivaci prostředí a podporu kulturních aktivit ve veřejném prostoru, především v menších sídlech a venkovských oblastech. Dokument akcentuje význam místních tradic, kulturního dědictví a pořádání kulturních akcí, které mohou přispívat k ožívování veřejného prostoru a zvyšování kvality života v regionech.

Strategie dále podporuje spolupráci mezi krajem, obcemi, institucemi a komunitními aktéry. Kulturní infrastruktura a veřejný prostor jsou v tomto ohledu vnímány jako nástroj sociálního propojení a komunitního rozvoje.

Součástí strategie je rovněž důraz na rozvoj kulturních a kreativních odvětví v rámci tzv. chytrého regionu. V tomto kontextu dokument podporuje inovace, interdisciplinární spolupráci a propojení kultury, vědy a technologií. To představuje příležitost i pro umělce a tvůrce, kteří pracují ve veřejném prostoru – ať už v oblasti nových médií, interaktivního designu, urbanistických intervencí či komunitního umění.

Strategický plán rozvoje města Ostravy na období 2024–2030

Strategický plán rozvoje města Ostravy na období 2024–2030 formuluje ambiciózní vizi proměny města v moderní, kulturní a sebevědomou metropoli s vysokou kvalitou života pro všechny generace. Vize „Ostrava je město pro nové začátky“ zdůrazňuje atraktivitu města pro mladé, talentované a aktivní obyvatele, kvalitu veřejného prostoru, environmentální odpovědnost, architektonický rozvoj i aktivní zapojení obyvatel do dění ve městě. V tomto kontextu zaujímá kultura – včetně jejího uplatnění ve veřejném prostoru – významné postavení.

Dokument v rámci cíle Oživit centrum města explicitně uvádí, že centrum má být založeno na funkčním, atraktivním a přívětivém veřejném prostoru, podpořeném kvalitní architekturou a kulturní nabídkou. To vytváří prostor pro integraci uměleckých děl trvalé i dočasné povahy do městského prostředí jako prostředku oživení, identifikace místa a kultivace každodenního života.

Kultura je dále nahlížena jako nástroj propojování obyvatel s místem, podpory komunitního života a participace – což odpovídá cíli Podporovat komunitní život a zapojovat obyvatele do rozvoje města. Kvalitní veřejný prostor je zde chápán jako zázemí pro komunitní aktivity, kulturní události i nové formy využití veřejných ploch – čímž se otevírá prostor pro dočasné intervence, participativní umělecké projekty nebo aktivity reagující na místní kontext.

Kultura a umění jsou také součástí širšího rámce ekonomického a inovačního rozvoje města. Cíl Rozvíjet mimořádné prostředí pro podnikání a inovace zahrnuje podporu kreativních a kulturních odvětví, která mohou přinášet nové formy uplatnění umělecké práce i ve veřejném prostoru – například prostřednictvím spolupráce umělců s architekty, urbanisty nebo startupovým prostředím.

Strategický plán tak vytváří dobrý rámec pro systematické začleňování umění do veřejného prostoru, ať už prostřednictvím architektonicko-výtvarných soutěží, participativních projektů, kulturních intervencí či dlouhodobé podpory kreativního prostředí. Umění je zde vnímáno jako nástroj kultivace prostředí, podpory komunit a rozvoje městské identity v souladu s evropskými trendy soudobého plánování a kulturní politiky.

Koncepce rozvoje kultury statutárního města Ostravy

Koncepce rozvoje kultury statutárního města Ostravy (Kultura #2030) vymezuje kulturu jako zásadní součást městského života, jež spoluutváří identitu Ostravy a přispívá k jejímu vnímání jako otevřeného,

inspirativního a mezinárodně propojeného města. Ve své vizi formuluje představu Ostravy jako kulturní metropole, kde je kultura přirozeně přítomna v každodenním životě obyvatel a kde vzniká stimulující prostředí pro rozvoj kulturních a kreativních činností.

Téma umění ve veřejném prostoru je v dokumentu přítomno především v rámci priority A: Infrastruktura a městský rozvoj. Ta si klade za cíl přispět ke kultivaci veřejného prostoru prostřednictvím různorodých uměleckých realizací, které mohou být zadávány formou soutěží. Zvláštní důraz je kladen na promyšlené propojení kulturní infrastruktury s pěšími trasami a systémem veřejné dopravy, a také na podporu městotvorných funkcí kulturních budov. Dokument zároveň upozorňuje na potřebu vypisovat veřejné soutěže nejen na samotná umělecká díla, ale i na úpravy veřejných prostorů a výběr mobiliáře, což představuje důležitý krok směrem k systémové podpoře estetické kvality městského prostředí. Podpora je v dokumentu směřována i zpřístupnění živého a pouličního umění a realizaci dočasných intervencí.

Veřejný prostor je v koncepci vnímán jako místo s potenciálem pro kulturní oživení, dočasné využití i experimentální přístupy. Kultura je chápána jako prostředek regenerace zanedbaných částí města a veřejný prostor jako platforma pro setkávání, participaci a komunitní aktivity.

Dokument rovněž podporuje rozvoj kompetencí a vzdělávání v oblasti kultury, a to i v rovině praktických dovedností, které mohou napomáhat rozvoji umění ve veřejném prostoru – například v oblasti kulturního managementu, produkce nebo spolupráce mezi sektory. Celkově lze koncepci vnímat jako otevřenou podmínkám pro systematický rozvoj umění ve veřejném prostoru. Přestože se této oblasti nevěnuje samostatně, pracuje s ní jako s průřezovým tématem, které má potenciál ovlivnit kvalitu veřejného prostoru, podporovat místní identitu a posilovat vztah obyvatel k městu.

3.4 Další relevantní dokumenty na úrovni města

Statut města Ostravy – obecně závazná vyhláška č. 10/2022

Statut města Ostravy vymezuje základní pravidla fungování statutárního města a jeho městských obvodů, přičemž důležitou oblastí pro přípravu Koncepce je zejména úprava vlastnictví a správy majetku. Tento rámec je klíčový pro pochopení kompetencí v oblasti správy a péče o umění ve veřejném prostoru.

Majetek města Ostravy je podle Statutu rozdělen na majetek města jako celku, jehož vlastníkem je statutární město Ostrava, a na majetek svěřený jednotlivým městským obvodům. Svěřený majetek zahrnuje mimo jiné pozemky, komunikace, mobiliář, drobnou architekturu, ale i objekty, jako jsou kašny nebo sochy, které se nacházejí na území daného obvodu.

Svěřením majetku se rozumí správní decentralizace, kdy městské obvody majetek nevlastní, ale získávají právo s ním hospodařit v určeném rozsahu. Obvody mají pravomoc s tímto majetkem hospodařit, a to včetně rozhodování o jeho údržbě, užívání či případných úpravách. Statut zároveň ukládá městským obvodům povinnost vést evidenci svěřeného majetku a pečovat o jeho stav.

Tento model má zásadní význam i pro oblast umění ve veřejném prostoru. Umělecká díla, například sochy či kašny, umístěná na pozemcích svěřených obvodům, zůstávají vlastnictvím města, ale jejich každodenní správa, údržba a případné úpravy spadají do odpovědnosti příslušného obvodu, pokud statut nestanoví jinak.

Z hlediska kulturní politiky a strategického přístupu k umění ve veřejném prostoru vyplývá ze statutu potřeba jasné koordinace mezi magistrátem města a městskými obvody. Koordinace je nezbytná například při plánování nových realizací, nastavování systémové péče o stávající díla či řešení otázek financování. Statut tedy vytváří základní institucionální rámec pro decentralizovanou

správu, která však pro efektivní naplnění strategických cílů v oblasti umění ve veřejném prostoru vyžaduje metodickou podporu, sdílenou evidenci a provázaný systém rozhodování mezi úrovní města a jeho obvodů zejména v případě, že město chce, aby péče o stávající díla i realizace nových děl byla kvalitní.

Organizační řád magistrátu statutárního města Ostravy

Podle Organizačního řádu magistrátu statutárního města Ostravy není agenda umění ve veřejném prostoru výslovně zmíněna, institucionálně je rozdělena mezi několik odborů magistrátu. Klíčovou roli sehrává odbor kultury a školství, který zajišťuje výkon samosprávy v oblasti kultury, včetně koncepční činnosti, podpory kulturních aktivit, správy kulturních zařízení a spolupráce s městskými obvody a kulturními aktéry. V jeho gesci je i péče o veřejný prostor v souvislosti s uměním, a to zejména skrze kulturní projekty a podporu veřejné prezentace umění.

Důležitou roli v procesu umisťování umění ve veřejném prostoru má odbor územního plánování a stavebního řádu, který řeší oblast územního plánování, památkové péče a koncepci územního rozvoje města a který vykonává činnost úřadu územního plánování. V rámci přenesené působnosti vykonává státní správu na úseku pořizování územně-plánovacích podkladů, územně-plánovací dokumentace a stavebního úřadu podle zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů, a dále na úseku památkové péče podle zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. V samostatné působnosti poskytuje orgánům města a ostatním odborům magistrátu odborný servis při řešení problémů z oblasti územního plánování, urbanismu, architektury, památkové péče a rozvoje města a při urbanisticko-architektonické přípravě investic na území města. Z tohoto hlediska vstupuje i ve vybraných případech do procesu umisťování uměleckých děl ve veřejném

prostoru. Jeho součinnost je zásadní především z hlediska posuzování souladu uměleckých intervencí s územními a regulačním nástroji.

Důležitým partnerem je také odbor strategického rozvoje, který má na starosti tvorbu koncepčních materiálů, strategické plánování a koordinaci mezi odbory. Celkově je agenda umění ve veřejném prostoru sdílena napříč magistrátní strukturou a vyžaduje meziodborovou koordinaci, zejména mezi odbory s gescí kultura, rozvoj, majetek, investice, případně územní plánování. Podstatným partnerem je také příspěvková organizace MAPPA Ostrava, která je „hlavním koncepčním pracovištěm Ostravy v oblasti urbanismu, architektury a tvorby města. Pracuje na rozvojových a urbanistických projektech, shromažďuje data o městě a kultivuje veřejný prostor.

3.5 Hlavní hodnoty a problémy

Hodnoty

Státní úroveň

- Ve Státní kulturní politice zaznívá zájem o zavedení systémových mechanismů podpory umění ve veřejném prostoru např. % veřejných investic na umění ve veřejném prostoru.
- Politika podpory architektury, která je živým dokumentem, který prochází vyhodnocením a aktualizací, umění ve veřejném prostoru tematizuje jako integrální součást, dokument akcentuje spolupráci s kraji a obcemi, je tedy relevantní oporou pro diskusi na úrovni města.

Městská úroveň

- Umění je vnímáno jako součást kvalitního veřejného prostoru. Relevantní strategické dokumenty chápou umění jako integrální složku kultivace veřejného prostoru a prostředek zvyšování jeho estetické i společenské hodnoty.
- Důraz na mezioborovou spolupráci mezi umělci, architekty, urbanisty, krajináři i veřejností, která má vést k citlivému a kulturně zakotvenému rozvoji prostoru.
- Umění ve veřejném prostoru je vnímáno jako nástroj posilování komunit, místní identity a participace obyvatel na utváření prostředí.
- Význam je přikládán i dočasným a komunitním intervencím, které reagují na aktuální kontext a zvyšují živost veřejných prostranství.
- Umění je chápáno i v širším kontextu ekonomického a inovačního rozvoje, jako součást rozvoje kreativních odvětví a městské identity.

Problémy

Státní úroveň

- Umění ve veřejném prostoru není dosud pevně ukotveno jako samostatná priorita kulturní politiky státu, chybí jednoznačná metodická a finanční podpora.

Městská úroveň

- Agenda je rozprostřena mezi více odborů a úrovní samosprávy (např. obvody versus magistrát), což komplikuje koordinaci a kontinuitu péče o umělecká díla.
- Neexistuje jednotný systém pro správu, údržbu a evidenci stávajících děl, zejména těch umístěných ve svěřeném majetku městských obvodů.
- Jsou vnímány byrokratické překážky, které znesnadňují realizaci dočasných nebo experimentálních uměleckých zásahů.
- Neexistuje jednoznačně vymezený subjekt, který by měl za rozvoj umění ve veřejném prostoru primární odpovědnost a byl schopen zajišťovat koordinaci mezi aktéry.

4 Kontext rozvoje území

Kapitola se zabývá ukotvením umění ve veřejném prostoru v rámci územně plánovacích a investičních dokumentů města Ostravy. Mapuje, do jaké míry jsou fyzická umělecká díla reflektována v územně analytických podkladech, územním plánu a regulačních plánech, a jak jsou zohledňována v připravovaných investičních záměrech města. Součástí kapitoly je také modelová analýza finančního potenciálu, který by mohl být využit na podporu umění ve veřejném prostoru prostřednictvím procentního podílu z městských investic. Cílem je ukázat možnosti systémového zakotvení podpory umění v návaznosti na městské plánovací a investiční procesy, identifikovat limity stávajícího přístupu a nastínit alternativní modely inspirující se českou i evropskou praxí.

4.1 Umění ve veřejném prostoru jako součást územně analytických podkladů a územně plánovací dokumentace

Umění ve veřejném prostoru jako součást územně analytických podkladů

Fyzická umělecká díla trvalé povahy v územně analytických podkladech města výslovně zmíněna nejsou. Podklady je zahrnují pouze v případě, že mají památkovou ochranu (nemovité kulturní památky), nebo se jedná o historicky významné stavby, architektonicky významné objekty a pozitivní dominanty.

Umění ve veřejném prostoru jako součást územně plánovací dokumentace

Územní plán počítá s umisťováním drobných architektonických a výtvarných prvků na veřejná prostranství, parky a hřbitovy. Významné architektonické prvky umožňuje umístit také na plochy občanské vybavenosti. S reklamou však za určitých podmínek počítá ve většině typů zástavby – její umístění je tam podmíněně přípustné.

Regulační plány téma vůbec nezmiňují, veřejný prostor je tam řešen pouze z hlediska prostorového uspořádání, dopravních vztahů a zeleně, bez specifikace kulturních nebo uměleckých prvků.

Obrázek 2 Socha Ikaros před Magistrátem města Ostravy. zdroj: (VisitOstrava.cz, n.d.)

4.2 Umění ve veřejném prostoru trvalé fyzické povahy a investiční záměry ve městě

Investiční záměry realizace umění ve veřejném prostoru spojené s investičními záměry

S umístěním uměleckých děl se již nyní počítá v 5 konkrétních záměrech (viz Tabulka 1).

Tabulka 1 Investiční záměry v minimální hodnotě 50 mil., u nichž se počítá s umístěním uměleckého díla v Ostravě (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)

Název projektu	Cena projektu	1 %	Začátek projektu	Konec projektu	Investor	Lokace	Oblast
Okolí kostela sv. Ducha	164 262 756	1 642 628	09/2021	07/2027	odbor investiční	Ostrava – Jih	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň (3745)
Modernizace podchodu u tramvajové zastávky Důl Hlubina	121 128 042	1 211 280	10/2017	05/2027	odbor investiční	Moravská Ostrava a Přívoz	Ostatní záležitosti pozemních komunikací (2219)
Veřejná prostranství Černá louka: park a zahrada u Vily Tereza	89 500 000	895 000	09/2024	05/2026	odbor strategického rozvoje	Moravská Ostrava a Přívoz	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň (3745)
Revitalizace návštěvnických a expozičních prostor Ostravského muzea a tvorba stálých expozic	82 360 000	823 600	10/2022	09/2029	Ostravské muzeum	Moravská Ostrava a Přívoz	Činnosti muzeí a galerií (3315)
Veřejné prostranství Náměstí Dr. E. Beneše	55 407 120	554 071	11/2022	04/2027	odbor investiční	Moravská Ostrava a Přívoz	Komunální služby a územní rozvoj j. n. (3639)

Analýza potenciálu finančních prostředků spojených s investičními záměry města Ostravy v kontextu umění ve veřejném prostoru

Následující text představuje zjednodušující analýzu potenciálu investičních prostředků města Ostravy v kontextu typicky využívaných % modelů odvozovaných od výše investičních záměrů v Evropském kontextu, z nichž jsou financována umělecká díla ve veřejném prostoru.

Potenciál je představen na následujících příkladech:

- % podílu ze všech investic v daném roce, které mohou sloužit jako odrazový můstek pro objem fondu, rozvoj uměleckých děl není spojen s konkrétními díly
- % podílu vybraných konkrétních investičních záměrů

Cílem této modelace je vytvořit iniciační podklady pro diskusi o možných scénářích systémového zakotvení podpory výtvarného umění v Ostravě v kontextu investic města s ohledem na lokální podmínky, administrativní kapacity a kulturní politiku města.

Inspiraci pro první přístup představuje kromě evropské praxe i usnesení Zastupitelstva hl. m. Prahy¹ z roku 2016, které umožnilo jednorázově alokovat prostředky ve výši 2 % z městských stavebních investic. Polovina těchto prostředků byla určena na vnik nových děl přímo spjatých s konkrétními stavbami, druhá polovina na pořízení již existujících děl bez vazby na konkrétní investici. Tento model ukazuje, jak lze podporu výtvarného umění realizovat i formou finančního fondu či rozpočtové alokace nezávislé na jednotlivých projektech.

Ve druhém případě je základním inspiračním rámcem ideový záměr legislativní úpravy projednat schválení Procenta na umění v rámci Zákona č. 203/2006 Sb., o některých druhích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 227/2009 Sb., která vycházela z úkolu Státní kulturní politiky na léta 2015–2020 i Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020. Záměr navrhoval povinnost vyčlenit alespoň 1 % z hodnoty nadlimitních² veřejných stavebních zakázek³ na realizaci výtvarného díla, přímo funkčně propojeného s danou stavbou nebo jejím veřejným prostorem. Tento model vychází z klasické evropské tradice, kdy je umění integrální součástí architektury a stavebního prostředí. Dle navrhované normy vzniká zadavateli povinnost objednat zhotovení díla, jestliže zadává veřejnou zakázku:

- a) ke stavbě dopravní infrastruktury, technické infrastruktury a občanského vybavení
- b) k úpravě veřejného prostranství ve vlastnictví České republiky nebo územního samosprávného celku.

Pro účely této koncepce jsou uvedené přístupy dále rámcově rozpracovány ve dvou modelech:

Model A: procento ze všech stavebních investic bez přímé vazby na konkrétní typ stavby, jedná se o princip městského fondu inspirovaný praxí hlavního města Prahy – v modelové úvaze je počítáno jako 1 % z průměru ročních investic města Ostravy za posledních 5 let.

Model B: procento z vybraných investic vázaných na konkrétní projekt – do modelové úvahy byly zařazeny všechny nadlimitní investiční záměry z databáze BEplan Ostravské projekty s označením stavu Projektový záměr či Příprava projektu, projekty, které jsou v pokročilejší fázi realizace nebyly zařazeny.

V případě využití procentního modelu je třeba v dalších krocích při realizaci strategie diskutovat výši procentního podílů, nejen právě pomyslné 1 %, které je využito v modelové úvaze. V Evropské praxi i praxi zrušené Československé legislativy před rokem 1989 (viz kap. 1.2., 1.3., 2.1., 2.2.) je využíván princip klesajícího procentního podílu s rostoucí výší investice nebo je stanoven maximální limit objemu financí na pořízení díla.

¹ Usnesení číslo 21/1 ze dne 24. 11. 2016 k návrhu rozpočtu vlastního hlavního města Prahy na rok 2017, finančních vztahů hl. m. Prahy k městským částem hl. m. Prahy

² Finanční limit pro určení nadlimitní veřejné zakázky na stavební práce činí v současnosti 135 348 000 Kč (Nařízení vlády č. 172/2016 Sb. Nařízení vlády o stanovení finančních limitů a částek pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek).

³ Podle návrhu změny zákona by se jednalo o veřejné prostředky určené na výstavbu či rekonstrukci staveb a infrastruktury.

Výpočet dle modelu A

Investiční výdaje města Ostrava činily za léta 2020 až 2024 celkem 16 039 670 816 Kč, v průměru 3 207 934 163 Kč za rok. To znamená, že potenciální alokace do městského fondu za rok počítaná jako 1 % z průměru ročních investic města Ostravy za posledních 5 let, potenciálně činí 32 079 341 Kč.

Výpočet dle modelu B

Město Ostrava připravuje realizaci projektů (investiční záměry ve stavu „příprava projektu“ a „projektový záměr“), které splňují kritéria nadlimitní veřejné zakázky, v celkové výši 27,9 miliard korun. Pokud budeme počítat s 1 % této částky v kontextu nadlimitních investičních záměrů, jedná se o 279 milionů. V současné době je mezi těmito záměry pouze jeden, u kterého se již počítá s umístěním uměleckého díla (s dalšími 4 uměleckými díly je počítáno u jiných než nadlimitních investičních záměrů).

Hlavním investorem těchto projektů je město Ostrava přímo nebo skrze společnosti města. Na naprostou většinu takto investovaných financí má tak město přímý vliv. Hlavním partnerem pro diskusi je investiční odbor MMO, přes který bude dle organizačního řádu úřadu potenciálně investováno 69 % prostředků a odbor strategického rozvoje (16 % prostředků).

Plánované záměry budou realizovány především v oblasti komunálních služeb a územního rozvoje (7,4 mld.) a kategorie „ostatní nemocnice“, která zahrnuje Městskou nemocnici Ostrava (6,4 mld.). Tyto oblasti vychází z kategorizace stanovené ve vyhlášce č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 2 Investiční záměry v hodnotě nadlimitní veřejné zakázky v Ostravě dle investora (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)

Investor	Částka v Kč
společnosti města Ostrava	2 514 486 720
magistrát ¹	714 012 039
odbor investiční	19 325 371 939
odbor majetkový	160 000 000
odbor strategického rozvoje	4 503 345 317
MOB	672 972 412

¹ projekty u nichž je uveden magistrát, jsou projekty, ke kterým zatím nebyl jako investor přiřazen kompetentní odbor

4.3 Hlavní hodnoty a problémy

Hodnoty

- Velký objem plánovaných investičních záměrů, většina těchto investic je navíc realizována městem.
- Hlavním investorem je dle rozpočtových pravidel investiční odbor MMO
- Většina peněz bude investována do Komunálních služeb a územního rozvoje (např. revitalizace veřejných prostranství) a do Městské nemocnice Ostrava.

Problémy

- ÚAP umění ve veřejné prostoru nezmiňují, řeší jen díla s památkovou ochranou.
- Územní plán počítá s umísťováním drobných architektonických a výtvarných prvků pouze na veřejná prostranství, parky a hřbitovy. a na plochy občanské vybavenosti. S reklamou však počítá ve většině typů zástavby.
- Ve vztahu k rozsahu investičních záměrů města i dalších aktérů, relativně malý podíl záměrů, u kterých se již nyní počítá s realizací uměleckého díla.

5 Umění trvalé fyzické povahy v Ostravě

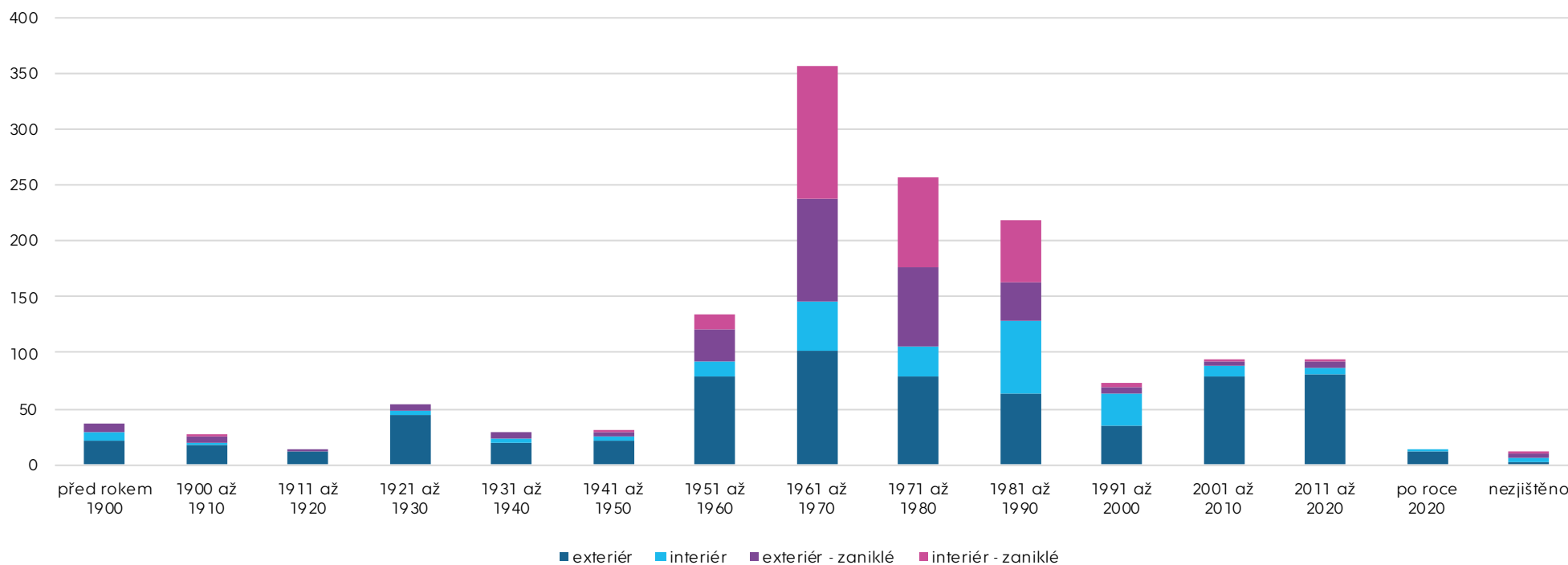

Kapitola se zaměřuje na současný stav umění ve veřejném prostoru v Ostravě z hlediska jeho evidence, vlastnictví, péče, financování a vzniku nových děl. Popisuje charakter a rozmístění uměleckých děl na území města, analyzuje způsoby jejich evidence a propagace a hodnotí majetkoprávní vztahy. Dále se věnuje systému péče o stávající díla, mechanismům financování a postupům pořizování nových realizací. Kapitola rovněž identifikuje hlavní aktéry, kteří se na této oblasti podílejí, a vymezuje jejich role v procesu správy a rozvoje umění ve veřejném prostoru.

5.1 Charakteristika stávajících děl v kontextu území

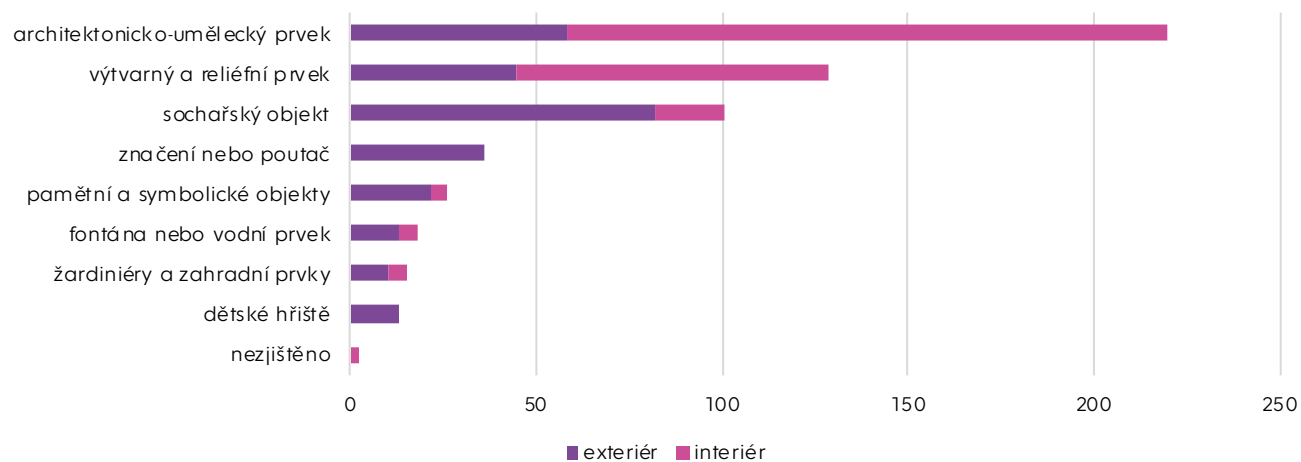
V Ostravě eviduje spolek Fiducia v rámci databáze Ostravské sochy 885 existujících uměleckých děl ve veřejném prostoru a dalších 558 děl zaniklých. Značná část (471) děl pochází z období socialismu, což souvisí s povinným financováním umění v rámci veřejných investic v rámci tzv. % zákona od 60. do 80. let minulého století. Nicméně, jak je také patrné z grafu (Graf 1), dalších 496 děl z tohoto období bylo již odstraněno.

Graf 1 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě dle doby vzniku. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

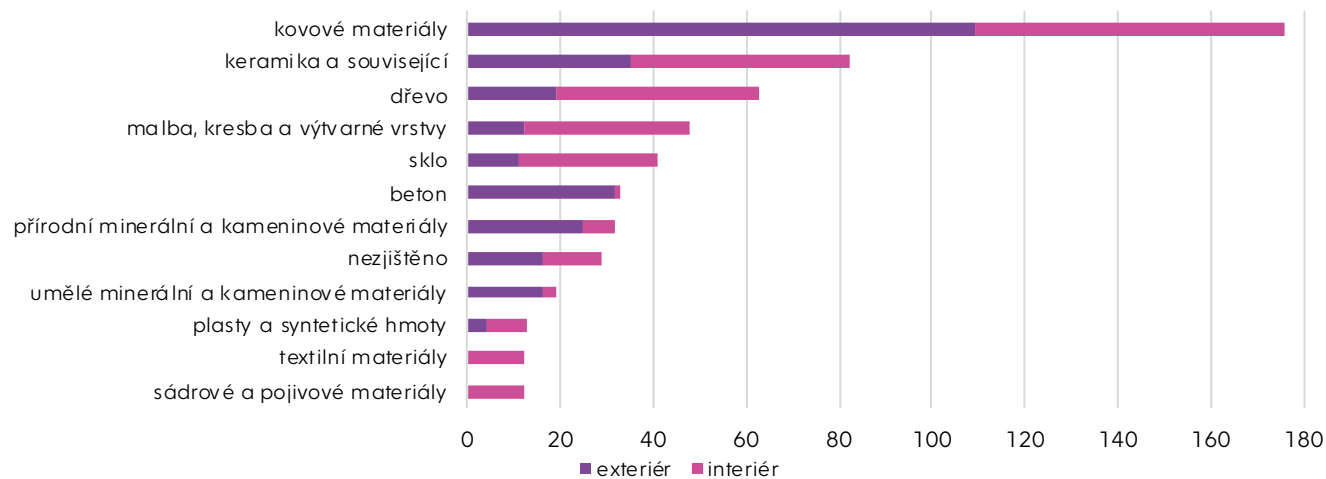

Zaniklá díla tvořily převážně architektonicky-umělecké prvky v interiéru. Zaniklá díla byla převážně z kovových materiálů.

Graf 2 Zaniklá umělecká díla v Ostravě dle typu. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025) vlastní zpracování kategorií dle klasifikace v databázi

Graf 3 Zaniklá umělecká díla v Ostravě dle materiálu. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

5.2 Prostorové rozmístění

Většina děl, i těch zaniklých, se nachází v centru Ostravy, v obvodu Moravská Ostrava a Přívoz. V období socialismu byly rozvíjeny především obvody Ostrava-Jih, Poruba, Slezská Ostrava a Vítkovice, a proto se i v nich nachází velké množství uměleckých děl.

I přesto, že velká část těchto děl již byla odstraněna.

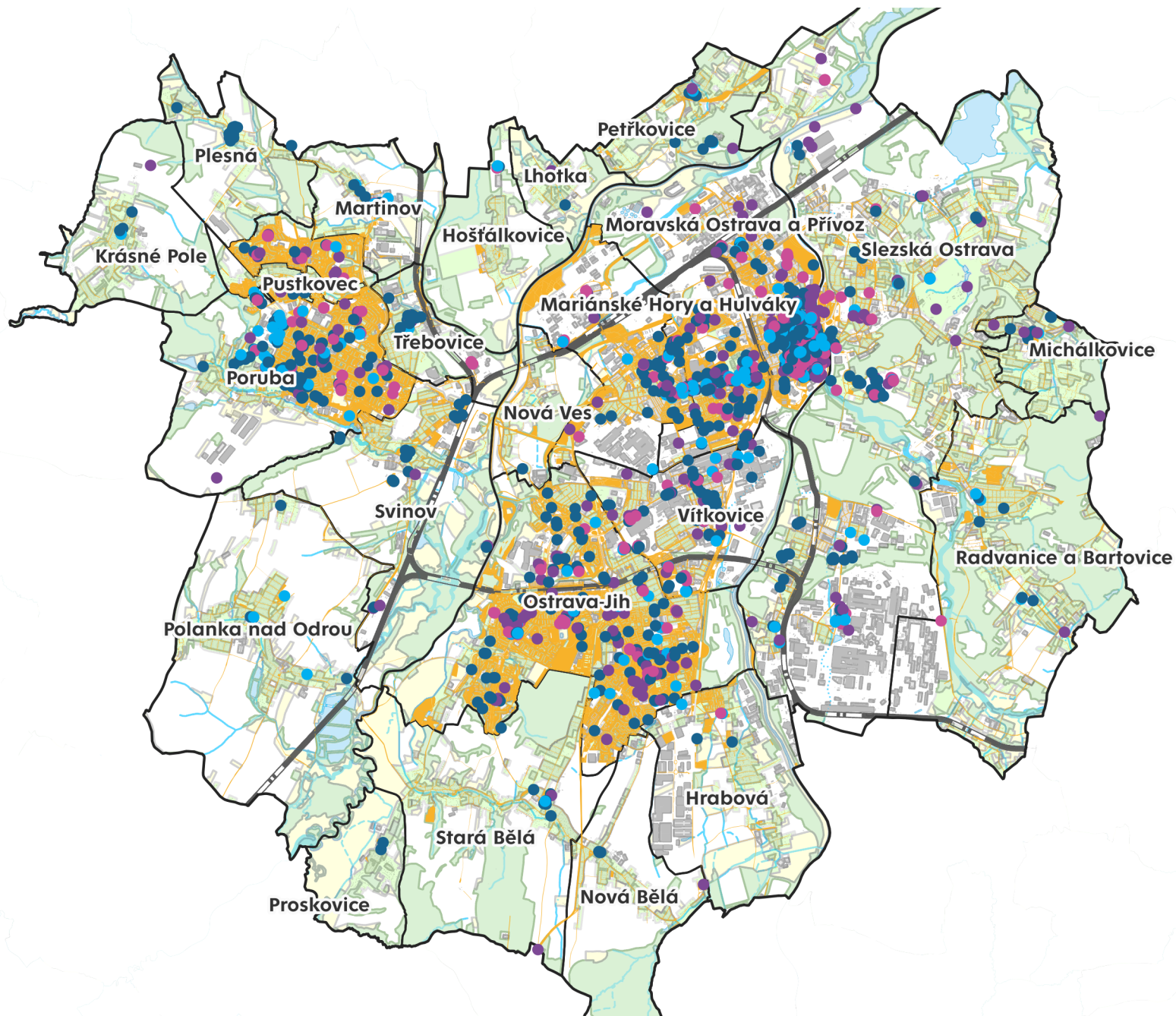
DÍLA V OSTRAVĚ

Existující a zaniklá umělecká díla
trvalé fyzické povahy v městských
obvodech Ostravy

veřejné prostranství

umělecké dílo

- exteriér-existující
- interiér-existující
- exteriér-zaniklé
- interiér-zaniklé

0 1000 2000 3000 4000 m

Koncepce umění ve veřejném prostoru
statutárního města Ostravy
Autor: ONplan, zdroj dat: spolek Fiducia
Datum: 09/2025

Schéma 1 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

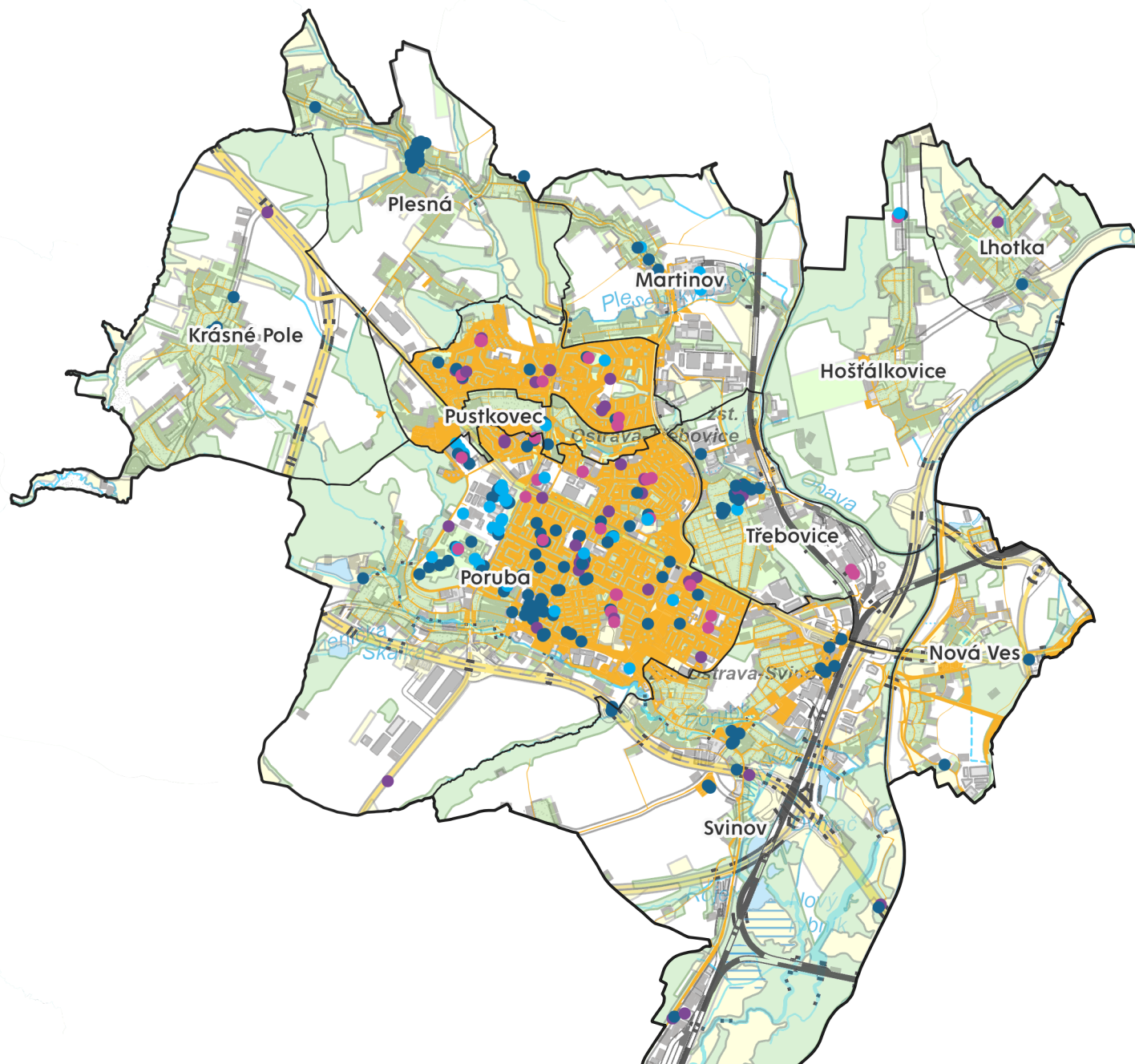
SEVEROZÁPAD

Existující a zaniklá umělecká díla
trvalé fyzické povahy v městských
obvodech severozápadní části
Ostravy

veřejné prostranství

umělecké dílo

- exteriér-existující
- interiér-existující
- exteriér-zaniklé
- interiér-zaniklé

0 500 1000 1500 2000 m

Koncepce umění ve veřejném prostoru
statutárního města Ostravy
Autor: ONplan, zdroj dat: spolek Fiducia
Datum: 09/2025

Schéma 2 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě – Severozápad. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

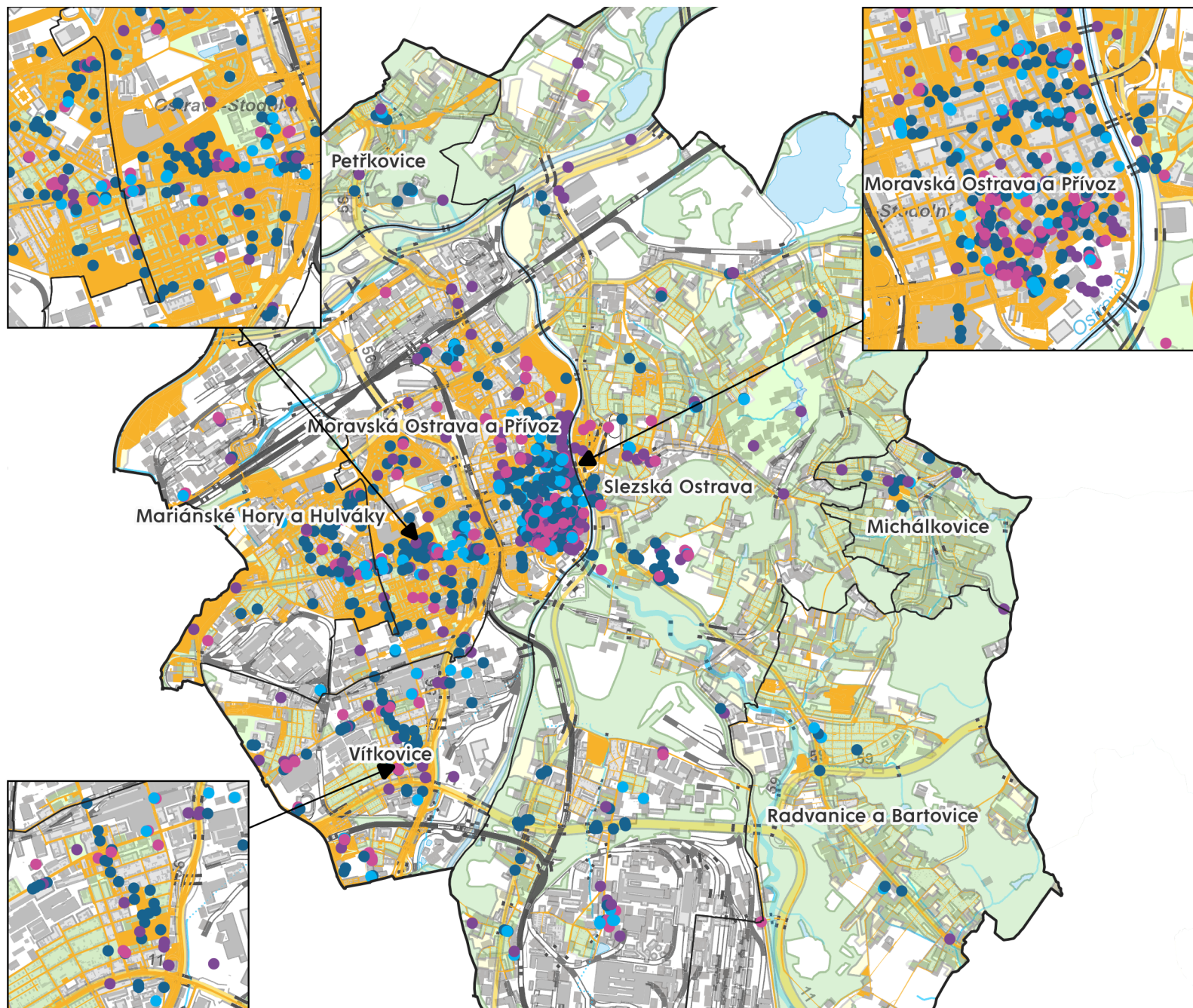
VÝCHOD

Existující a zaniklá umělecká díla
trvalé fyzické povahy v městských
obvodech východní části Ostravy

veřejné prostranství

umělecké dílo

- exteriér-existující
- interiér-existující
- exteriér-zaniklé
- interiér-zaniklé

Koncepce umění ve veřejném prostoru
statutárního města Ostravy
Autor: ONplan, zdroj dat: spolek Fiducia
Datum: 09/2025

Schéma 3 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě – Východ. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

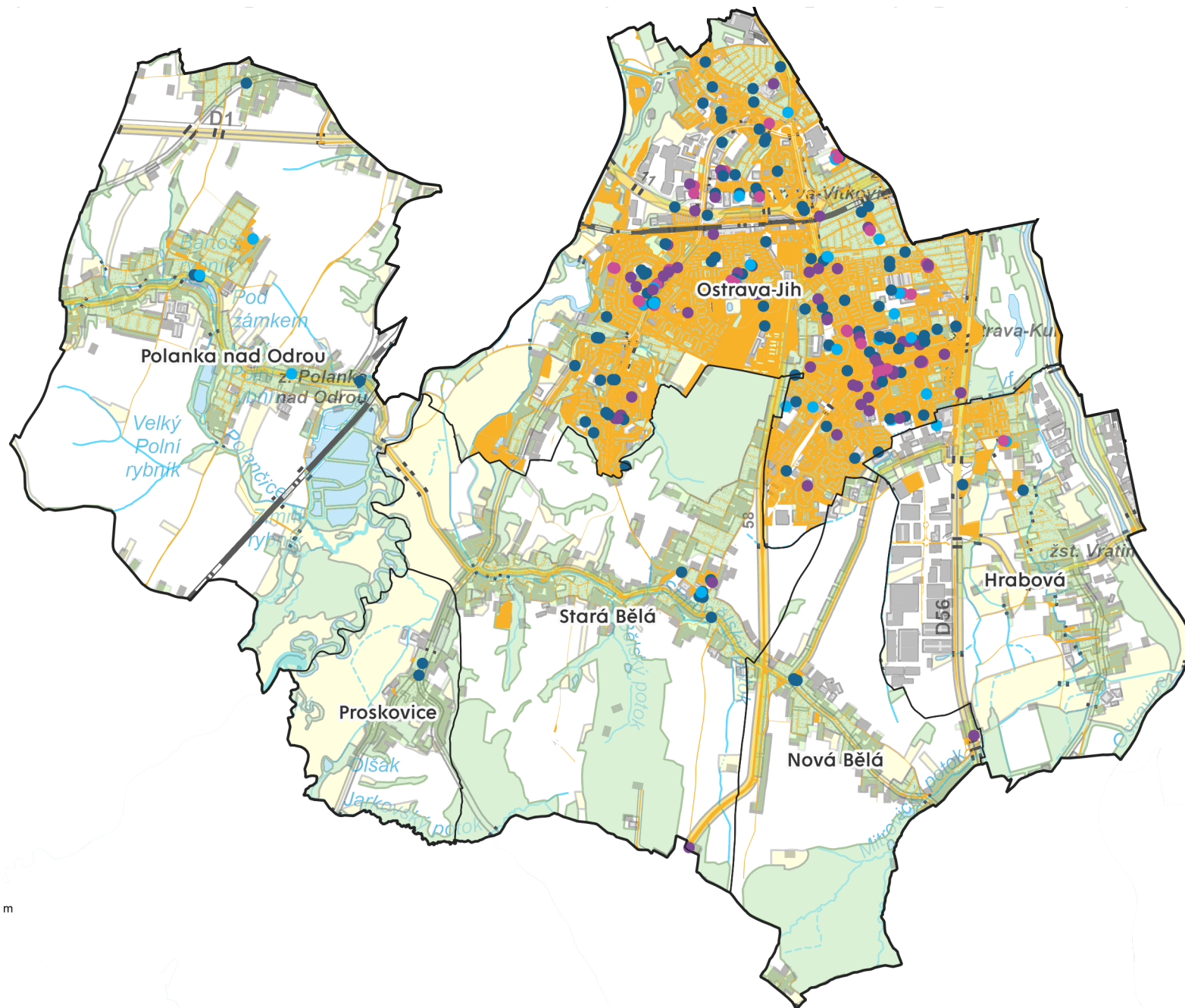
JIHOZÁPAD

Existující a zaniklá umělecká díla
trvalé fyzické povahy v městských
obvodech jihozápadní části Ostravy

veřejné prostranství

umělecké dílo

- exteriér-existující
- interiér-existující
- exteriér-zaniklé
- interiér-zaniklé

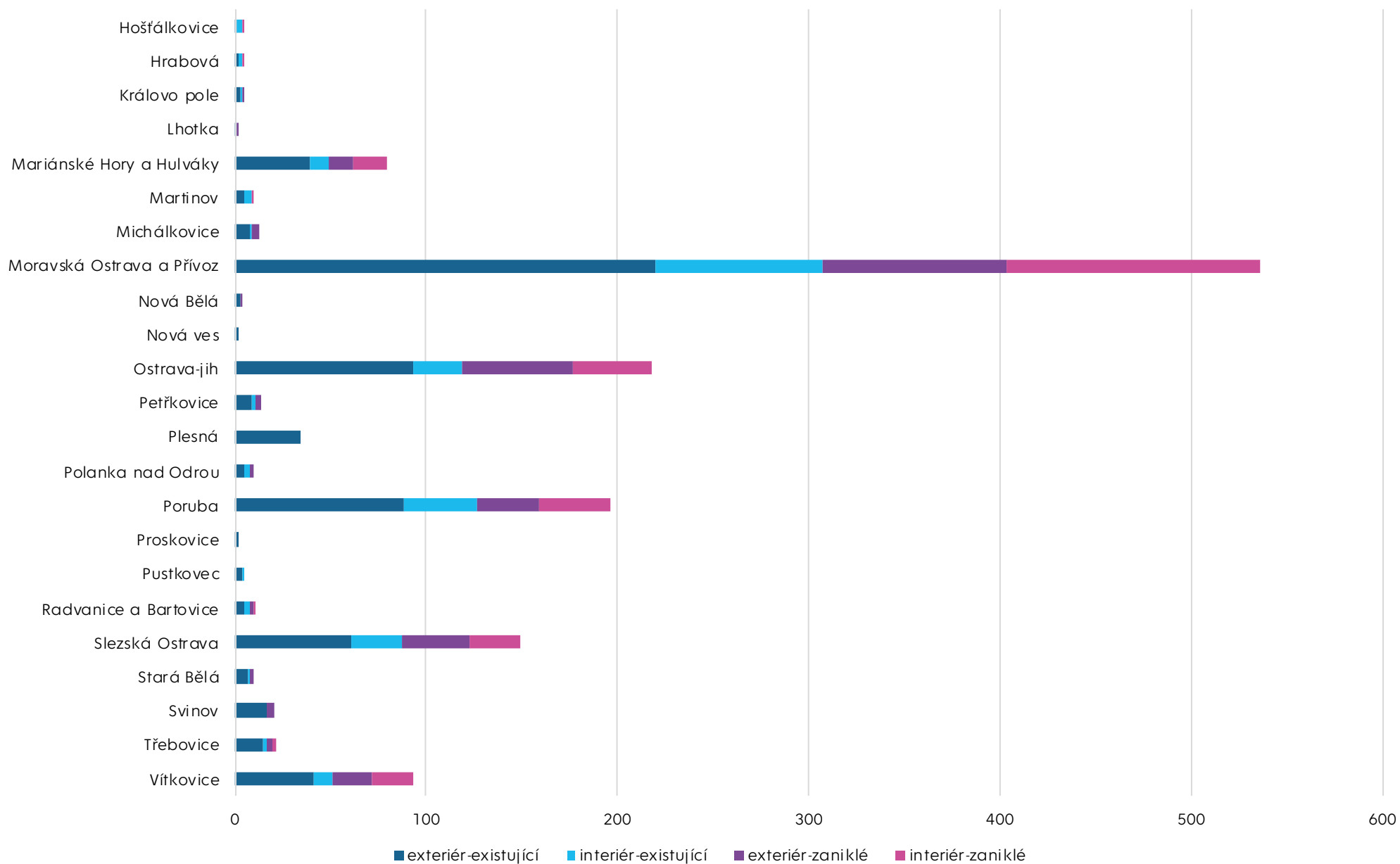

0 1000 2000 3000 m

Koncepce umění ve veřejném prostoru
statutárního města Ostravy
Autor: ONplan, zdroj dat: spolek Fiducia
Datum: 09/2025

Schéma 4 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě – Jihozápad. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

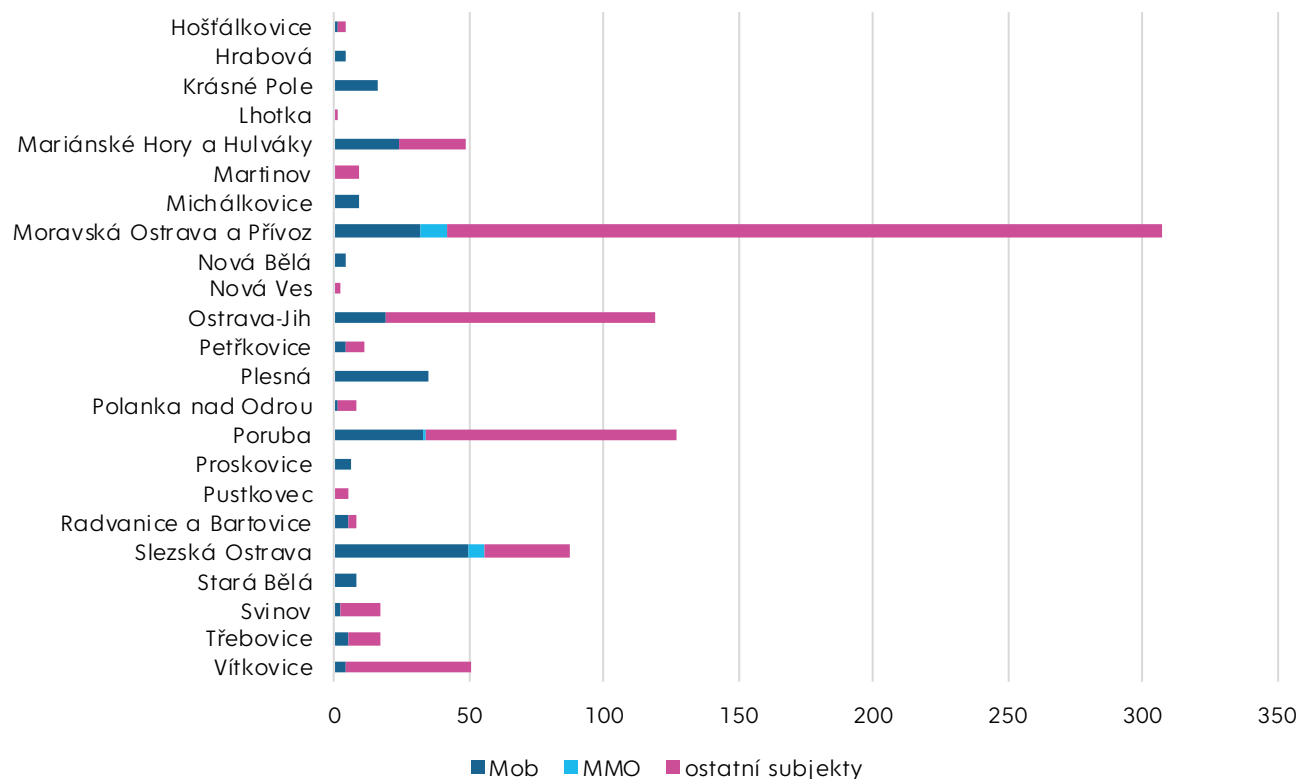
Graf 4 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě dle doby vzniku. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)

5.3 Majetkoprávní vztahy

Většina děl evidovaných v databázi je ve vlastnictví jiných subjektů, než je město. (viz Graf 5). Dle Statutu města Ostravy jsou díla ve vlastnictví města a obvodům byla svěřena jako majetek, se kterým hospodařily ke dni 12. 11. 2000, nebo který nabyly později. Obvody mají povinnost o něj pečovat. Většinu děl ve vlastnictví města tak mají ve správě městské obvody a město se stará pouze o několik děl v Moravské Ostravě a Přívozu (10), Slezské Ostravě (6) a jedno v Porubě. Uvedené počty však mají své limity. Interpretace pojmu uměleckého díla trvalé fyzické povahy je totiž nejednotná, a tak MOB do výčtu zahrnuly například i drobné stavby. Údaje také nemusí být přesné z toho důvodu, že zatímco Fiducia bere soubor děl jako jednu položku, město a MOB v některých případech počítají každé dílo ze souboru zvlášť.

Graf 5 Umělecká díla trvalé fyzické povahy dle správy v Ostravě. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025, MMO, 2025)

5.4 Evidence stávajících děl trvalé fyzické povahy

Evidence uměleckých děl trvalé fyzické povahy ve veřejném prostoru města Ostravy je v současnosti roztržštěná, neúplná, často nekompletní a institucionálně neukotvená. Na úrovni magistrátu jsou sice tato díla formálně evidována v rámci obecné databáze majetku města, ta však není veřejně přístupná a slouží především pro interní správu. Evidence tak postrádá širší kulturní, edukační a komunikační dimenzi, která by umožnila veřejnosti lépe porozumět významu těchto děl v kontextu městského prostoru. Evidence zároveň není dostačující, nemá rozvinutí do podrobnějšího pasportu, který by evidoval i stav díla, poslední provedené opravy a podobně.

Městské obvody vykazují různou kvalitu a úroveň evidence. Ačkoli všech 23 obvodů potvrzuje vedení určité formy evidence, veřejně dostupné seznamy existují pouze ve dvou případech – ve Vítkovicích a v Kráském Poli. V obou případech však nejde o komplexní databázi uměleckých děl, nýbrž o tematicky omezené seznamy, například sochy v sadech nebo pietní místa. Pouze pět městských obvodů uvedlo, že má k dispozici pasportizaci uměleckých děl, tedy soupis doplněný o informace o technickém stavu, a že jej pravidelně aktualizuje. Mezi těmito obvody je například Poruba, která věnovala pasportizaci svých děl systematickou pozornost a vytvořila přehled i u poměrně rozsáhlého souboru uměleckých realizací.

Jednotliví aktéři vedou záznamy odděleně, bez sjednocené metodiky či centrálního systému, který by umožňoval přehlednou správu děl napříč městskými strukturami. Často se stává, že u konkrétních realizací není zřejmé, kdo je jejich správcem nebo vlastníkem, což komplikuje rozhodování o jejich údržbě, případně o zásazích v jejich okolí. Existující evidence se omezuje většinou na základní informace o vlastnictví nebo hodnotě díla, nikoli však vždy na jeho fyzický stav, přesné umístění nebo kontext vzniku. Častý problém představuje i situace, kdy není jednoznačně určeno, ke kterému pozemku či objektu je dílo majetkově přiřazeno. Chybějící pasportizace, tedy soupis děl s podrobnými údaji včetně fotodokumentace, popisu technického stavu, lokalizace, právních vztahů a informací o autorství, byla v rozhovorech identifikována jako zásadní slabina současného systému.

Zároveň panuje shoda na tom, že by takový pasport měl vzniknout jako základní nástroj pro odbornou správu, údržbu i plánování rozvoje veřejného prostoru. Inspirací může být pasportizace jiných městských struktur, jako jsou komunikace nebo zeleň, která je běžnou součástí majetkové správy. Při vzniku takové evidence je třeba klást důraz nejen na technické a právní aspekty, ale i na kvalitativní hodnocení umělecké a společenské hodnoty jednotlivých děl.

5.5 Propagace stávajících děl trvalé fyzické povahy

Magistrát města Ostravy zatím nerealizuje žádné systematické projekty, které by přibližovaly občanům kulturní hodnotu stávajících děl. Chybí komunikační platforma, která by díla ve veřejném prostoru prezentovala jako součást kulturní identity města, momentálně to závisí na iniciativě jednotlivých aktérů. Nové realizace jsou sice medializovány prostřednictvím komunikačních kanálů města, nicméně chybí dlouhodobý narativ, který by umění ve veřejném prostoru komunikoval jako součást identity města. Výjimkou jsou některé ojedinělé aktivity městských obvodů, například ve Vítkovicích¹ či jednorázová prezentace v Polance nad Odrou², které směřovaly k veřejné interpretaci děl nebo jejich zapojení do komunitních procesů. V celorepublikovém měřítku významně rezonovala realizace památníku válečným veteránům v parku Československých letců.

Důležitou úlohu v této oblasti mají nezávislé organizace a projekty. Mezi významné aktéry se řadí spolek Fiducia. Jeho členové mapují a dokumentují umělecká díla a spravují databázi Ostravské sochy. Skrze vlastní aktivity, jako jsou komentované procházky, mapování děl, publikace a diskuse, se Fiducia snaží přibližovat umění široké veřejnosti, budovat vztah k místu a propojovat paměť města s jeho fyzickou strukturou. Přínosem této iniciativy je především silné zapojení místní občanské společnosti, schopnost pružně reagovat na potřeby veřejnosti i odbornosti a důraz na kvalitativní interpretaci jednotlivých děl v kulturním a historickém kontextu.

¹ např. zmínky o dílech u komentovaných prohlídek obvodu
² u příležitosti oslav výročí 600 let založení obce byla realizována výstava k historii obce s fotografiemi a odborná přednáška.

Obrázek 3 Databáze uměleckých děl v architektuře a veřejném prostoru města Ostravy – Ostravské sochy. zdroj: (Ostravské sochy, 2016)

5.6 Péče o stávající díla a její financování

Péče o díla je rozdělena mezi město a jednotlivé městské obvody, dle svěřeného majetku. Péče o stávající umělecká díla ve veřejném prostoru města Ostravy je realizována v různě formalizované podobě a vykazuje značnou institucionální a procesní rozrůzněnost napříč městskými obvody.

Město má v rozpočtu částku alokovanou na renovaci děl ve své správě i ve správě obvodů. O uvolnění prostředků na konkrétní renovaci rozhoduje u projektů nad 300 tisíc Kč rada města, u nižšího objemu vedoucí odboru kultury a školství a náměstkyně pro kulturu. Odbor kultury a školství má vyčleněnou v rámci své rozpočtové kapitoly částku na renovaci a pořízení nových děl po vyčerpání dané částky v případě potřeby žádá o uvolnění financí z rozpočtové rezervy města. (viz Tabulka 3) Externí odborníky město ke konzultacím přizývá pouze v mimořádných případech. Pokud o financování žádají městské obvody, je posudek externího experta součástí žádosti.

Tabulka 3 Rozpočet kapitálových výdajů MMO na Zachování a obnovu kulturních památek a Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí v letech 2021 až 2025 (v tis. Kč). zdroj dat: (MMO,2025)

	Zachování a obnova kulurních památek		Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí	
	schválený	skutečný	schválený	skutečný
2021	23 599	97 830	2 400	2 490
2022	151 293	129 388	2 126	1 905
2023	57 045	80 466	1 500	0
2024	33 755	25 329	0	0
2025	7 560		0	

Dle odpovědí v dotazníku s městskými obvody lze obecně říci, že o umělecká díla a jejich okolí se pravidelně stará sedm městských obvodů, v dalších šesti je údržba nahodilá. Ve dvou obvodech díla údržbu dle vyjádření obvodů zatím nepotřebovaly, v jednom žádný proces nastaven nemají a v sedm obvodů žádná díla ve správě nemá. Obvody, které uvedly, že se pravidelně starají o díla, jsou zároveň ty, které mají více než 20 děl.

V několika obvodech je systém péče funkčně rozdělen mezi více odborů – majetek, kultura, technické služby, finance. V přibližně třetině obvodů není žádný konkrétní odpovědný subjekt – obvod buď nemá umělecká díla, nebo tuto agendu nemá ošetřenou.

Nejčastějšími „nositeli agendy“ jsou odbory komunálních služeb, majetkové a kulturní odbory. Výjimečně je vše v kompetenci jednotlivců (tajemník, referent) nebo i starosty. Některé procesy jsou nastaveny formálně a systematicky, jinde fungují reaktivně a neformálně („řeší se operativně“).

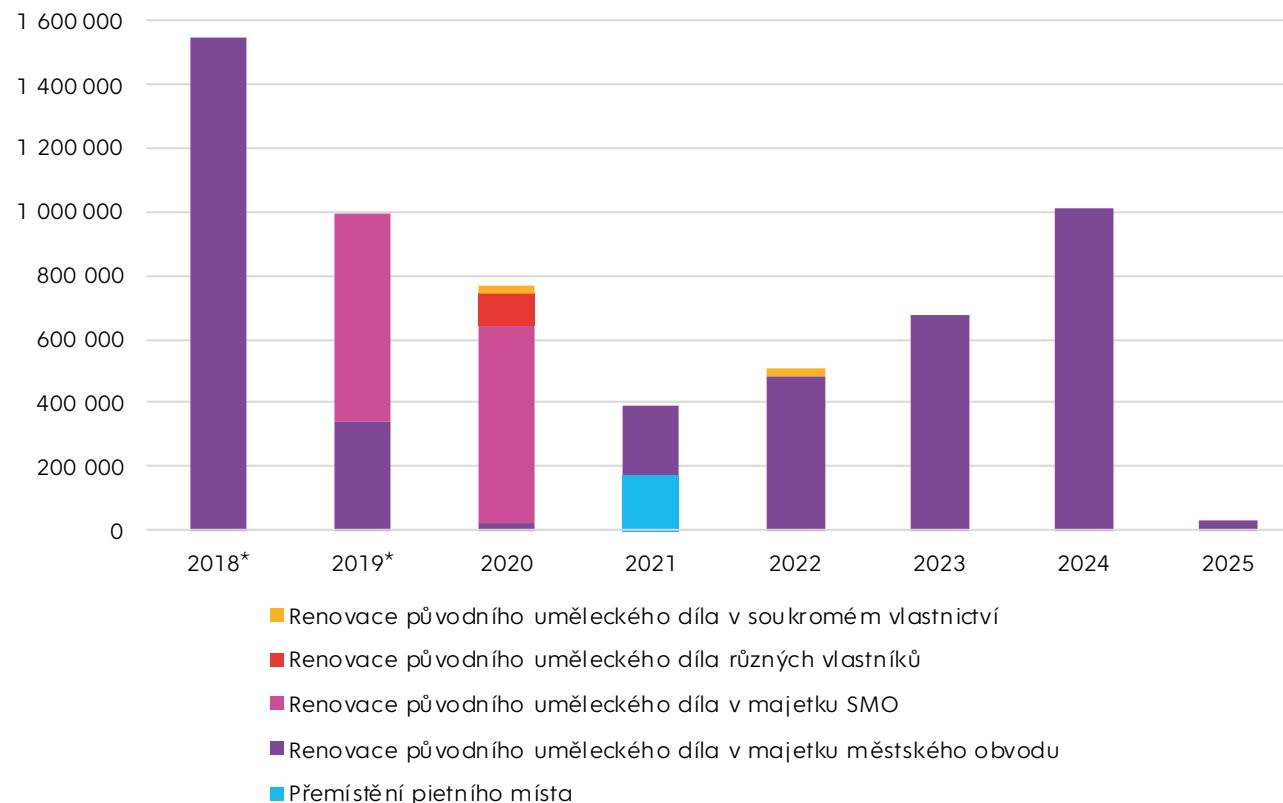
Nejčastěji si obvody přizývají k péči o umělecká díla restaurátory (jednotlivce/firmy), méně pak akademiky a odborníky z kulturních institucí. Přibližně třetina obvodů odborníky nevyužívá vůbec, často z důvodu neexistujícího díla nebo neprobíhající péče.

Většina obvodů si náklady hradí sama, ad hoc nebo ze specifické položky rozpočtové kapitoly. V méně zmiňovaných případech žádají o finanční spoluúčast města, další externí zdroje jsou spíš výjimkou. Celkové náklady, které obvody uvedly, byly v období za posledních 10 let ve výši 15 837 944 Kč. Jeden obvod také uvedl, že evidence nákladů na údržbu vůbec není vedena. Obvody s nejvyššími náklady na údržbu jsou Moravská Ostrava a Přívoz (odhadem 5 mil. Kč), obvod Slezská Ostrava (4 059 705 Kč), či městský obvod Polanka nad Odrou (2 516 978,92).

Dle evidence databáze Ostravské sochy, bylo v roce 2015 z hlediska potřeby péče většina uměleckých děl (82 %) v dobrém stavu a jen asi 8 % jich vyžadovalo údržbu. Jedná se ovšem o pouze o rámcový odhad, nikoliv odborné posouzení restaurátorem. Vzhledem k tomu, že databáze neřeší vlastnictví objektů, nelze určit, kolik děl vyžadujících údržbu je v majetku města. I přesto, že současný stav děl není znám, se lze na základě na základě stavu před deseti lety domnívat, že větší část děl nevyžaduje akutní intervenci.

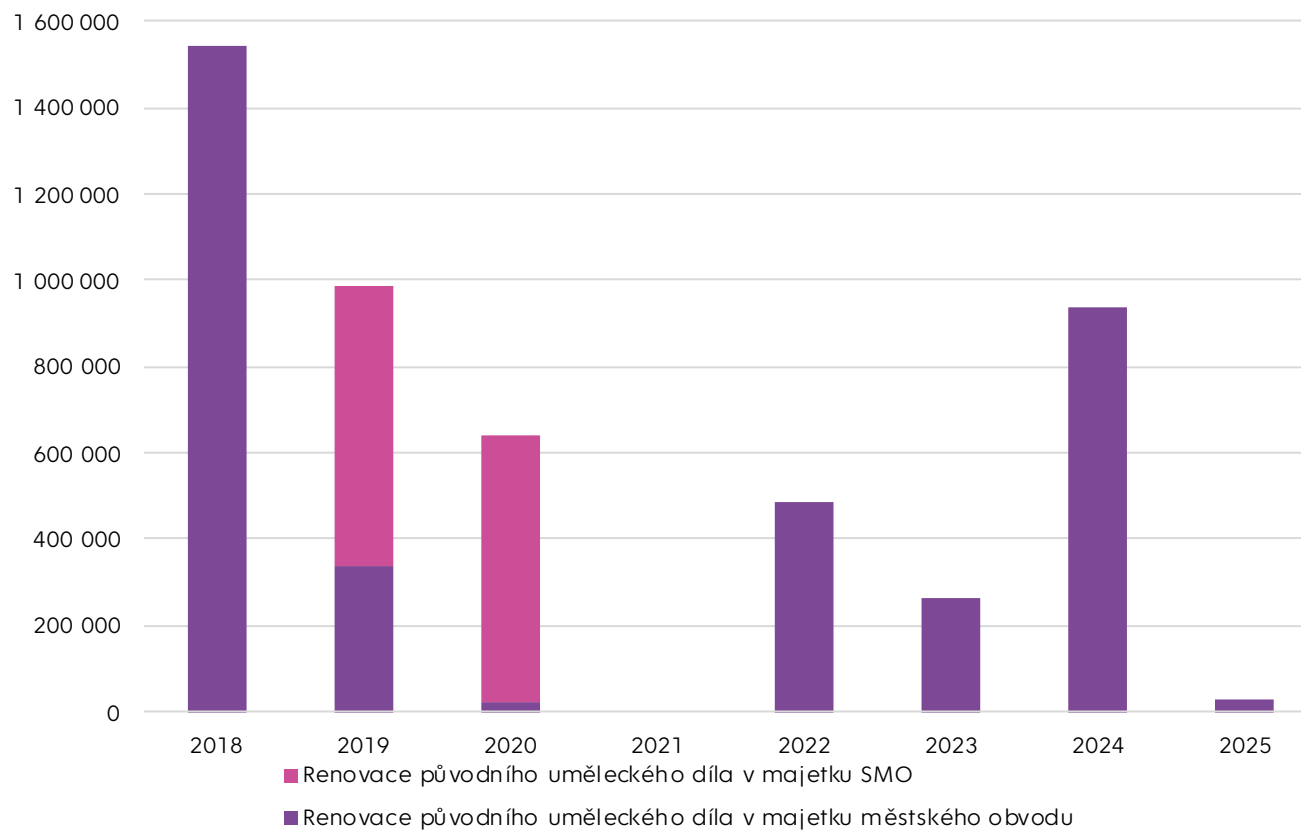
MMO vynaložil od roku 2018 více než 5,9 mil. na projekty související s péčí o díla. Jednalo se zpravidla o renovace původních děl, v jednom případě o přemístění díla. (viz Graf 6) Objem prostředků byl nejvyšší v roce 2018 a 2019, a to i přesto, že do celkového objemu nebyla v těchto letech zahrnuta kancelář primátora. Rok 2025 je pak zahrnut pouze do dubna, novější data ještě nebyla v době zpracování analýzy k dispozici. V grafu je vidět, že péče se řídí potřebou města, nebo poptávkou městských obvodů, že se nejedná o pravidelně alokovanou částku v určité výši.

Graf 6 Prostředky vynaložené MMO na péči o díla trvalé fyzické povahy v letech 2018 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025) (* bez kanceláře primátora)

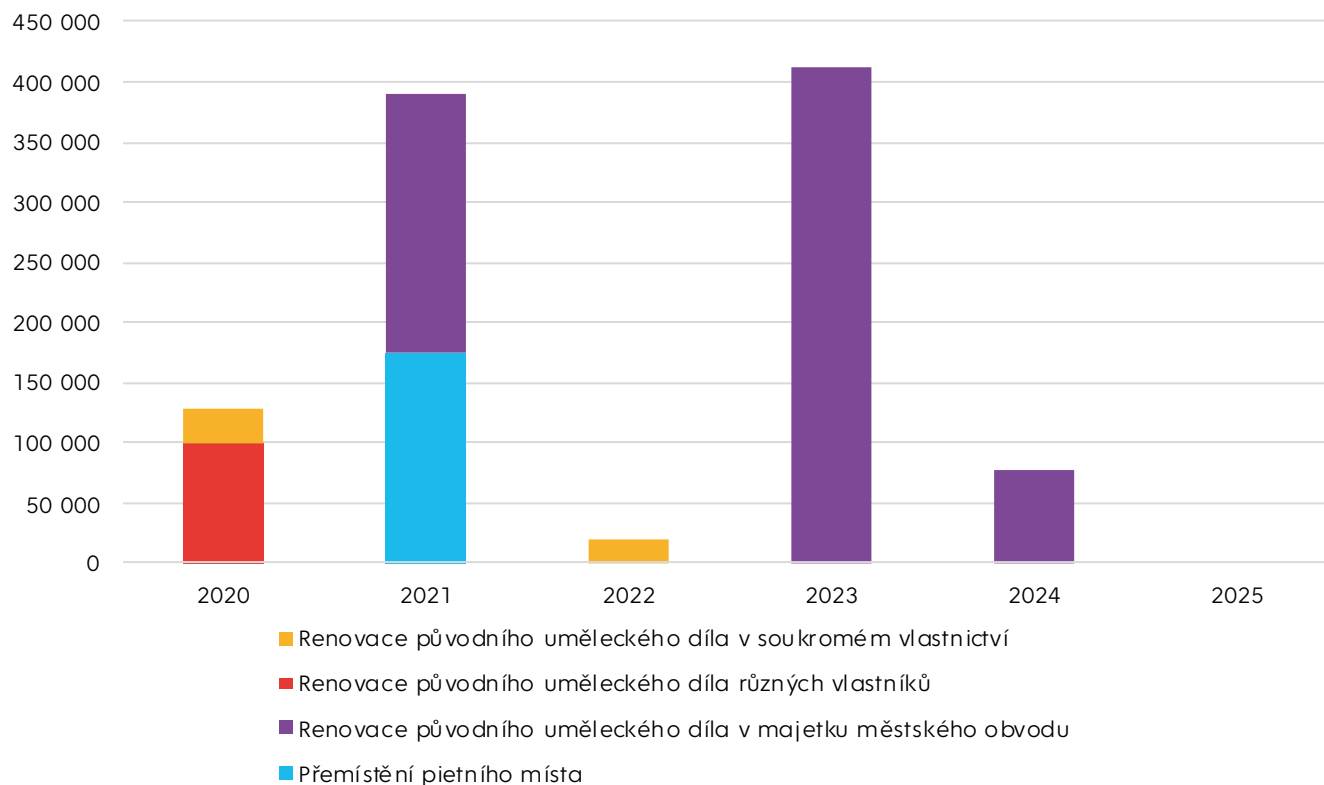
Skrz odbor kultury a školství MMO byly financovány renovace děl v majetku SMO nebo obvodů. Z grafu (Graf 7) je patrné, že renovace byly nahodilé, např. v roce 2021 žádné projekty financovány nebyly. Do roku 2020 byla ke konzultacím nad renovacemi přizvána neformální pracovní skupina složená ze zaměstnanců, zástupců města a externích odborníků.

Graf 7 Prostředky vynaložené MMO skrz Odbor kultury a školství na umělecká díla trvalé fyzické povahy v letech 2018 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)

Kancelář primátora financovala projekty péče také nahodile. Na rozdíl od OKŠ financovala také péči soukromých vlastníků (mimo jiné v rámci dotačního programu „Zachování a obnova historických hodnot“, dále také peněžní dar na rekonstrukci památníku Židovské obci v Ostravě a finanční dar na opravu historického hrobu tragicky zemřelých dětí v Mar. Horách) a jedno přemístění pietního místa.

Graf 8 Prostředky vynaložené MMO skrz Kancelář primátora na umělecká díla trvalé fyzické povahy v letech 2020 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)

Graf 9 Prostředky vynaložené MMO na péči díla trvalé fyzické povahy celkem v letech 2018 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025) (*data nejsou k dispozici)

Přemístění pietního místa			Renovace původního uměleckého díla ve vlastnictví MOB		Renovace původního uměleckého díla ve vlastnictví SMO		Renovace původního uměleckého díla		Renovace původního uměleckého díla v soukromém vlastnictví		Celkový součet
Rok	KP	OKŠ	KP	OKŠ	KP	OKŠ	KP	OKŠ	KP	OKŠ	
2018	*		*	1 543 000	*		*		*		1 543 000
2019	*		*	339 590	*	649 952	*		*		989 542
2020				20 000		622 300	99 000		30 000		2 579 300
2021	176 000		213 000								1 998 000
2022				487 000					20 000		667 000
2023			413 000	265 000							1 561 978
2024			77 000	937 000							1 014 000
2025				30 000							95 000
Celkem	176 000	0	703 000	3 621 590	0	1 272 252	99 000	0	50 000	0	5 921 842
Celkem		176 000	4 324 590		1 272 252		99 000		50 000		5 921 842

5.7 Nabývání a vznik nových trvalých děl

Proces vzniku nových trvalých uměleckých děl ve veřejném prostoru města Ostravy a jeho městských obvodů není v současnosti systematizovaný ani institucionálně ukotvený. Postupy pořizování nových děl probíhají převážně ad hoc, bez sjednocené metodiky a bez vyhrazené rozpočtové kapitoly, která by tuto oblast dlouhodobě a předvídatelně podporovala.

Město

Město Ostrava v posledních deseti letech nabylo několik uměleckých děl, a to buď darem, převzetím od kraje/státu nebo jiným způsobem. V současnosti také realizovalo ve spolupráci s odbornou pracovní skupinou výtvarnou poptávku na pamětní desku spisovateli Otě Filipovi. Metodiku pro pořizování děl město nemá. Město ve sledovaném období podpořilo vznik nového díla ve vlastnictví jiného subjektu, konkrétně organizovalo a financovalo soutěž na Mural Bazaly, který pak realizoval Moravskoslezský kraj.

Pořízení nového díla iniciuje na úrovni města nejčastěji rada SMO na základě doporučení pracovní skupiny nebo jednotlivce. Do konzultací o pořízení je zpravidla

zapojeno vedení města, zainteresované odbory magistrátu, externí odborníci z akademické obce, relevantních zřizovaných organizací a spolků a formou participace i občané.

Městské obvody

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že žádný z městských obvodů nemá pro pořizování uměleckých děl nastavený postup ani samostatnou položku v rozpočtu. V devíti obvodech by v případě pořizování hledali peníze jinde ve vlastním rozpočtu a v jednom by hledali v rozpočtu města.

V posledních deseti letech nabylo umělecké dílo pouze devět městských obvodů, a to různými způsoby. V pěti z nich zadali vytvoření díla konkrétnímu umělci a ve čtyřech dostali dílo darem. Pouze v jednom obvodě využili pro zadání vytvoření díla výtvarnou nebo architektonicky-výtvarnou soutěž a v jednom převzali dílo od města.

Vznik děl ve vlastnictví jiných subjektů městské obvody prakticky nepodporují, dotací nebo darem tak za posledních deset let učinily pouze dva.

Pokud městské obvody spolupracují s někým na úrovni města, pak je to rada města, OKŠ a MAPPA Ostrava.

Iniciátorem pořízení díla na obvodní úrovni bývá většinou rada městského obvodu. Do dalších konzultací o pořízení díla městské obvody zapojují i další subjekty, ale v naprosté většině jsou to zástupci nebo interní pracovníci městského obvodu (zaměstnanci úřadu, zejména s agendou investice a kultura a volný čas, dále zastupitelé, členové komisí rady, organizace zřizované městským obvodem apod.). Externí odborníky z akademické obce, spojené s uměnovědnými obory využívají pouze tři obvody. Nejširší spektrum hráčů ať z úřadu nebo externích zapojuje Ostrava Poruba a Moravská Ostrava – Přívoz.

Tabulka 4 Díla pořízená městem Ostrava v posledních 5 letech. zdroj dat: (MMO,2025)

Dílo	Rok	Náklady (v Kč)
Památník obětem střelby ve Fakultní nemocnici Ostrava	2020	1 808 000
Velký dar ¹	2021	1 479 000
Mural Bazaly ²	2022	160 000
Mural Dřevoprodej a mural Tylova	2023	703 978
Pamětní deska plk. Evženu Čížkovi	2025	65 000

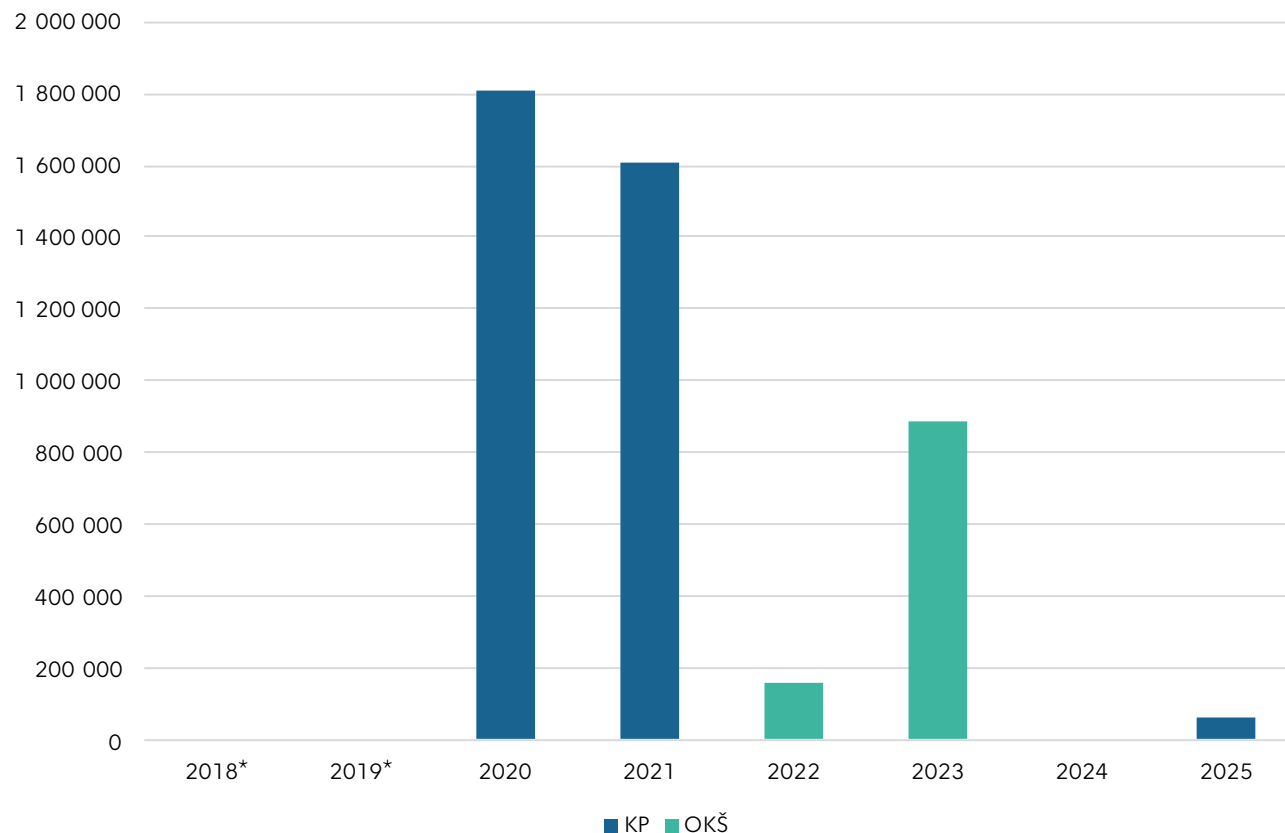
¹
²

Jednalo se o dočasné dílo.
Dílo realizoval MSK ve spolupráci se SMO; město pořádalo soutěž.

5.8 Financování vzniku nových trvalých děl

Pořizování nových trvalých děl bylo rovněž nahodilé. Kancelář primátora pořizovala díla v letech 2020, 2021 a 2025 (celkem 3,5 mil.), OKŠ pak v letech 2022 a 2023 (1 mil.). Dle získané zpětné vazby z dotazníkového šetření městské obvody na pořízení děl vynaložily za posledních 10 let cca 6 780 000 Kč.

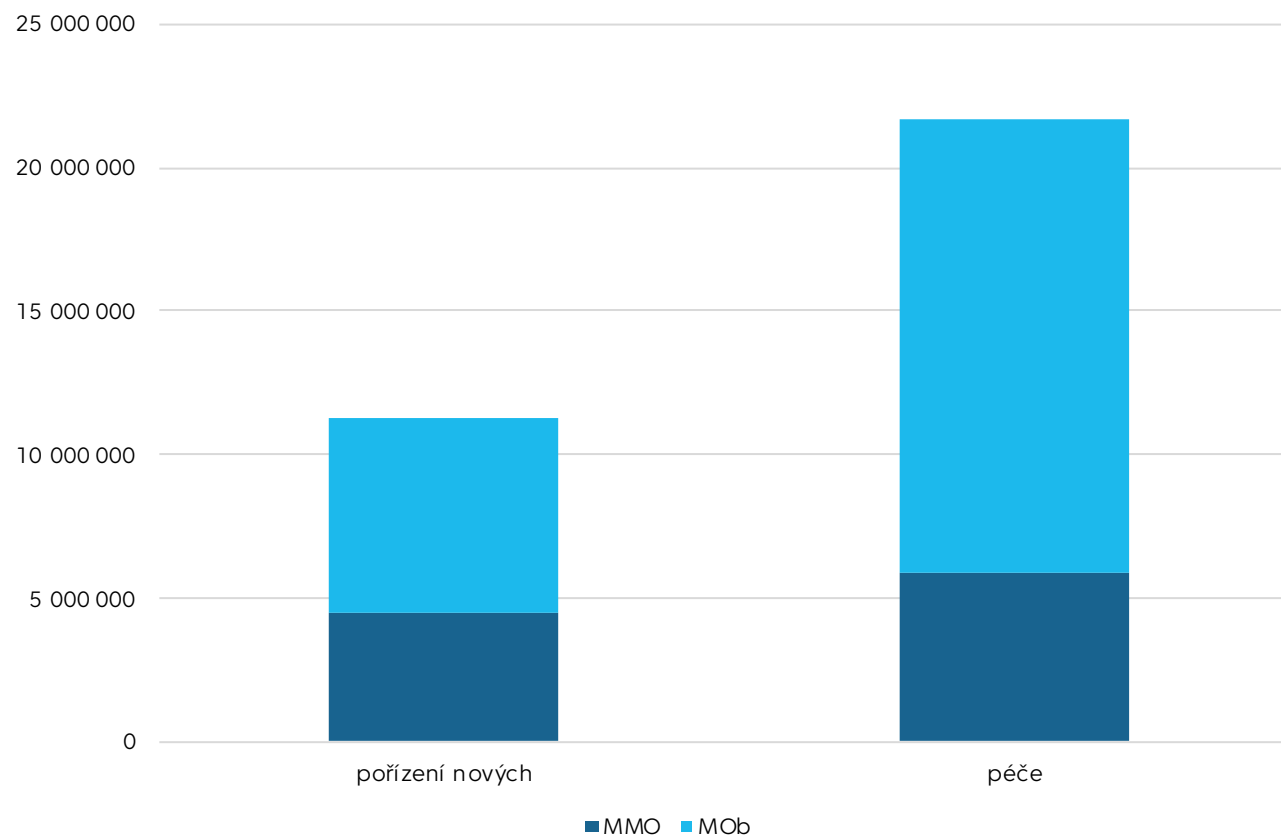
Graf 10 Prostředky vynaložené MMO skrz Kancelář primátora na pořizování uměleckých děl trvalé fyzické povahy v letech 2020 až 2025 (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025) (* nejsou k dispozici data z kanceláře primátora)

5.9 Financování vzniku nových trvalých děl

Dle dostupných dat vydalo město a jeho městské obvody od roku 2018 přibližně 21,7 mil. na péči o díla a 11,3 mil. na pořízení nových děl. Většinu těchto výdajů financovaly obvody, především u péče byl rozdíl výrazný.

Graf 11 Náklady na pořízení nových děl trvalé fyzické povahy a péči o ně od roku 2018 do současnosti (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)

5.10 Hlavní aktéři a jejich role v rozvoji umění trvalé fyzické povahy

Ekosystém umění ve veřejném prostoru v Ostravě je tvořen širokou paletou aktérů z oblasti veřejné správy, kulturních institucí, občanské společnosti i vzdělávacích organizací. Každý z těchto subjektů plní určité role, které se vzájemně doplňují, ale často nejsou systémově sladěné ani koordinované. Právě nevyjasněné kompetence, absence koordinační struktury a rozdílné kapacity vedou k situaci, kdy je řada procesů řešena ad hoc nebo neformálně.

Město Ostrava sehrává v současnosti klíčovou roli při pořizování, správě i péči o umělecká díla ve veřejném prostoru. Kancelář primátora a vedení města iniciují nové realizace, orgány města rozhodují o financování a zastřešují některá významná rozhodnutí. OKŠ má v gesci nejen podporu vzniku nových děl (včetně dočasných intervencí), ale i částečně péči (v rozpočtu má alokovanou částku na renovace). Odbor investiční připravuje realizace děl trvalé povahy jako součást větších projektů, často ve spolupráci s dalšími útvary. Odbor územního plánování a stavebního řádu vstupuje do procesů, pokud jsou díla situována v památkově chráněných územích, odbor majetkový řeší vlastnické převody, autorské právo nebo vztahy k pozemkům. Odbor strategie do tématu vstupuje v kontextu spojení s vizí města a přípravy významných rozvojových projektů.

Městské obvody vykonávají obdobné role jako město, ale v menším měřítku. V praxi se však ukazuje, že rozsah evidence, péče, zapojení aktérů i kvalita výstupů se v jednotlivých obvodech liší. Některé obvody mají jasně rozdělené kompetence mezi odbory (kultura, majetek, technické služby), jinde je agendu obtížné dohledat. Koordinace mezi městem a obvody je často reaktivní a bez jasné metodiky.

MAPPA Ostrava představuje důležité odborné zázemí, které propojuje umělecký obsah s urbanistickým a architektonickým kontextem. Vedle připomínkování návrhů a procesů se podílí i na metodickém vedení a přípravě koncepčních materiálů. Význam MAPPA potvrzuje i spolupráce na jednotlivých realizacích, kde funguje jako prostředník mezi městem, odbornou scénou a veřejností.

Organizace zřizované městem či krajem v oblasti kultury a cestovního ruchu – zejména městská galerie PLATO, Ostravské muzeum a Galerie výtvarného umění v Ostravě – představují významný potenciál, který však není plně využitý. Z rozhovorů vyplývá, že tyto instituce by mohly plnit odborně-garanční roli při vzniku děl i jejich prezentaci a edukaci veřejnosti. Stejně tak mohou hrát roli v oblasti péče a evidence, pokud pro to budou vytvořeny podmínky. Aktérem je také organizace Černá louka zejména v rámci své role v oblasti informačního servisu a destinačního marketingu. Organizace zatím nejsou zapojeny do rozvoje umění ve veřejném prostoru systematicky a jejich kapacity pro tuto činnost nejsou formálně zakotveny. Všechny organizace jsou však otevřené ke spolupráci.

Nezávislá kulturní scéna v Ostravě sehrává důležitou roli nejen v oblasti kulturní animace, ale také v dokumentaci, interpretaci a samotné tvorbě veřejného umění fyzické povahy, ovšem zejména dočasného charakteru. Významným aktérem je spolek Fiducia, který se zaměřuje především na edukační rovinu – komentované procházky, správu databáze Ostravské sochy či tvorbu informačních a propagačních doprovodných materiálů a svou činností tak poskytuje cenný rámec pro chápání historického i současného umění ve veřejném prostoru.

Akademické a střední umělecké školy jsou zatím do systému zapojeny jen okrajově, přesto však existuje potenciál pro hlubší spolupráci – např. v oblasti výzkumu, studentských realizací, participace na databázích nebo edukačních aktivitách.

Následující tabulka představuje syntézu poznatků získaných ze strukturovaných rozhovorů se zapojenými aktéry a z jednání pracovních skupin. Vychází zároveň z vymezení jednotlivých odborů dle organizačního řádu a statutu města. Uvedené informace reflektují dosavadní úvahy aktérů o jejich možném zapojení do oblasti umění ve veřejném prostoru – nikoliv jako závazný návrh, ale spíše jako orientační shrnutí toho, jak sami vnímají své kompetence, kapacity a možné přínosy v budoucnu. Tabulka uvádí zejména ty aktéry, jejichž role by potenciálně mohla být posílena nebo více systematizována.

Tabulka 5 Přehled hlavních aktérů a jejich současných a potenciálních budoucích rolí v agendě umění ve veřejném prostoru trvalé povahy města Ostravy. zdroj: (ONplan, strukturované rozhovory, pracovní skupiny, 2025)

Aktér	Současná role ve vztahu k umění ve veřejném prostoru trvalé povahy	Potenciální nová role nad rámec stávající
Město Ostrava		
Kancelář primátora	Iniciace a financování vzniku nových děl zejména ve spojitosti s historií a pamětí města	Posilování koordinace vzniku děl paměťové povahy ve spolupráci s dalšími aktéry.
Odbor kultury a školství	Iniciační a koordinační role, odborná podpora péče o existující díla, financování děl (pořizování i péče)	Koordinace koncepce, silnější metodická a koordinační role (včetně např. vedení pracovní skupiny), odborná správa databází, včetně jejich aktualizace, partner pro doporučení investičních záměrů vhodných pro spojení s díly.
Odbor majetku	Převody děl, řešení vlastnictví a práv	Prověřování potenciálu začlenění umění ve veřejném do plánovacích smluv s developery tam, kde je to vhodné, správa a spolupráce na aktualizaci pasportu uměleckých děl.
Odbor investic	Příprava investičních záměrů a realizace investičních projektů včetně umění ve veřejném prostoru	Integrace umění do investičních záměrů v rané fázi přípravy záměru.
Odbor strategického rozvoje	Začlenění tématu v koncepčních materiálech	Integrace tématu do strategických projektů města, spolupráce na hledání externích zdrojů financování, intenzivnější integrace do značky města, partner pro doporučení investičních záměrů vhodných pro spojení s díly.
Ostatní aktéři		
MAPPA Ostrava	Iniciační a koordinační role v případě nových děl, metodická podpora v ve vztahu k umístění ve veřejném prostoru, garance kvality a realizace architektonicko – uměleckých soutěží.	Iniciační a koordinační role, partner pro doporučení investičních záměrů vhodných pro spojení s díly.
Městské obvody	Péče o díla svěřená do majetku v různé intenzitě a kvalitě, v jednom případě systematická evidence a pasportizace, pořizování děl.	Systematické evidence, pasportizace a péče v návaznosti na nastavené mechanismy na úrovni magistrátu. Systematická interakce s budoucími garanty metodické podpory.
Plato Ostrava	Neformální zapojení ad hoc	Odborná podpora v diskusi o formování celkového směřování tématu, kurátorská podpora zejména v případě vzniku nových děl, systematictější zapojení do edukace veřejnosti, zapojení do formování znalostí o stávajících dílech.
Ostravské muzeum	Neformální zapojení ad hoc	Zapojení do odborné evidence a aktualizace znalostí o stávajících dílech, posílení edukační role.
Ostrava Černá Louka	Zapojení skrze nově vznikající architektonický manuál města.	Systematické zařazení tématu do marketingu Ostravy.
Galerie výtvarného umění	Neformální zapojení ad hoc	Odborná podpora v diskusi o formování celkového směřování tématu.
Fiducia	Dokumentace stávajících děl, správa a aktualizace databáze ostravské sochy a dalších příbuzných webů, edukace veřejnosti, propagace děl.	Užší koordinace s odbornými organizacemi města.
Ostravská univerzita	Spolupráce na databázích	Výzkum, systematické budování kapacit pro kritickou reflexi tématu v místě i v mezinárodním kontextu, zapojení do arch. urbanistických soutěží – studentské návrhy a spolupráce na realizacích.
Střední umělecké školy	/	Edukace, soutěže, propojení se studentskou tvorbou ve veřejném prostoru.

5.11 Hlavní hodnoty a problémy

Hodnoty

Charakteristika stávajících děl v kontextu území

- Fiducia eviduje 885 existujících a 558 zaniklých uměleckých děl ve veřejném prostoru Ostravy. Významná část (471 děl) pochází z období socialismu, kdy byl rozvoj umění součástí veřejných investic díky tzv. % zákonu (60.–80. léta).
- Nejvíce děl se nachází v centru města (Moravská Ostrava a Přívoz), dále pak v Porubě, Ostravě-Jihu, Slezské Ostravě a Vítkovicích.
- Mnohá díla byla součástí architektury a interiérů veřejných budov.
- Prakticky všechna díla jsou navázána na veřejná prostranství, což je klíčové pro plánování a správu.

Majetkoprávní vztahy

- Městské obvody mají dle Statutu povinnost o svěřený majetek, tedy i umělecká díla, pečovat.
- Většinu děl ve vlastnictví města spravují městské obvody, což umožňuje decentralizovanou péči.

Evidence

- Existence základní evidence na úrovni města i některých obvodů, byť interní, je alespoň částečným základem pro rozvoj systematictější správy.
- Pasportizace v několika městských obvodech (5).
- Napříč aktéry je vnímána potřeba vytvořit jednotnou, systematickou evidenci s důrazem na technické i kulturní aspekty.

Problémy

Charakteristika stávajících děl v kontextu území

- Z období socialismu bylo odstraněno 496 děl (většina z celkového úbytku).
- Neúplná evidence – některá starší díla nemusela být vůbec evidována, a jejich ztráta tak zůstává mimo dohled.
- Mnoho děl bylo umístěno v interiérech budov, což jejich uchování dále komplikovalo (zejména při rekonstrukcích).
- Užití veřejného prostranství pro umístění uměleckých děl podléhá poplatkům podle vyhlášky, což může komplikovat realizaci nových děl. (Týká se pouze případů, kdy ten, kdo dílo umisťuje není zástupcem veřejné správy)

Majetkoprávní vztahy

- Město vlastní jen malé procento děl a většina z nich je navíc svěřena do majetku obvodům. MMO jich tak spravuje jen minimum.
- Většina evidovaných děl v databázi Fiducie není ve vlastnictví města, ale jiných subjektů, což komplikuje koordinovanou správu.
- Samotné město (tj. Magistrát) spravuje jen několik děl – 10 v Moravské Ostravě a Přívozu, 6 ve Slezské Ostravě a 1 v Porubě.
- Různé instituce pracují s odlišnými metodikami evidence – např. Fiducia eviduje soubor jako jednu položku, zatímco město každé dílo zvlášť.

Evidence

- Evidence uměleckých děl trvalé fyzické povahy je na městské i obvodní úrovni roztržštěná, nekompletní a institucionálně neukotvená.
- Roztržštěnost a nekompletnost evidence absence jednotné metodiky či sdíleného systému.
- Nejasnosti ve vlastnictví a správě děl komplikující procesy údržby a péče.
- Absence kulturní a edukační dimenze evidence.

Hodnoty

Propagace

- Databáze Ostravské Sochy představuje na úrovni ČR jeden z nejkvalitnějších projektů, který spolehlivě informuje veřejnost o umění ve veřejném prostoru a slouží jako vzor i pro další města.
- Existence veřejného zájmu a zapojení občanské společnosti.
- Potenciál využití edukačních a komunikačních nástrojů jako jsou digitální mapy, komentované procházky, výstavy apod.

Péče o stávající díla a její financování

- Dle databáze Ostravské sochy je většina děl v dobrém stavu a nepotřebuje akutní údržbu.
- MMO nabízí obvodům podporu na opravy děl.
- Město má vyčleněné prostředky na péči o umělecká díla jak ve své správě, tak ve správě obvodů.
- Do rozhodování o uvolnění prostředků vstupuje rada města, odbor kultury a školství i náměstkyně pro kulturu.
- Možnost dofinancování z jiných zdrojů v případě, že rozpočtovaná částka nestačí. Město hledá náhradní zdroje v rámci odboru kultury či rozpočtové rezervy.
- Základní postupy v oblasti odborného posouzení – obvody dokládají žádosti o financování posudkem odborníka, což zvyšuje úroveň rozhodování o péči.

Problémy

Propagace

- Chybějící veřejně přístupná databáze.
- Prezentace děl je nahodilá a nesystematická, závisí zejména na vlastních iniciativách občanské společnosti (např. Fiducia), či na jednotlivých MOB, které s ní však ne vždy pracují.
- Závislost na občanských iniciativách – řada z nich supluje funkci města, ale naráží na limity svých kapacit, financování i institucionálního postavení.
- Absence komunikační platformy pro veřejnost.

Péče o stávající díla a její financování

- Téměř polovina děl, jejichž vznik byl podpořen v rámci tzv. % zákona zanikla.
- Péče o díla není systematická a preventivní, ale reaktivní dle aktuální potřeby.
- Nerovnoměrnost a roztržitost péče – úroveň péče o díla se mezi obvody výrazně liší, od pravidelné až po zcela nahodilou či žádnou.
- Nejednotné institucionální ukotvení – v některých obvodech není péče o díla přiřazena žádnému konkrétnímu subjektu nebo je rozdělena mezi více odborů bez jasné koordinace.
- Nízké zapojení odborníků – přibližně třetina obvodů externí odborníky nevyužívá vůbec, což může snižovat kvalitu péče.
- Nedostatečná evidence nákladů – v některých případech nejsou náklady na péči sledovány ani evidovány, což omezuje transparentnost a plánování.

Hodnoty

Nabývání a vznik děl

- Město Ostrava i některé městské obvody v posledních deseti letech pořídily nebo přijaly nová díla, a to různými způsoby (např. darem, soutěží, převzetím).
- Proces na úrovni města zahrnuje zapojení různých aktérů – odborníků, magistrátních odborů, spolků i veřejnosti.
- Městské obvody někdy spolupracují s městem (radou města, odborem kultury a školství, MAPPA) při pořizování děl.
- Byla realizována soutěž na Mural Bazaly (město ji zorganizovalo a financovalo, i když dílo vlastní kraj).

Financování vzniku děl

- Od roku 2018 bylo celkově vynaloženo cca 21,7 mil. Kč na péči o díla a 11,3 mil. Kč na pořízení nových děl.
- Na financování se podílely jak město (MMO), tak městské obvody (MOB).
- Kancelář primátora investovala do nových děl v letech 2020, 2021 a 2025 (celkem 3,5 mil. Kč), odbor kultury a školství (OKŠ) pak v letech 2022 a 2023 (1 mil. Kč).
- Městské obvody za posledních 10 let investovaly do pořízení děl cca 6,78 mil. Kč, což ukazuje určitou míru iniciativy.

Problémy

Nabývání a vznik děl

- Vznik nových děl není systematizovaný ani institucionálně ukotvený – chybí metodika i stabilní rozpočet. Pro vznik nových děl chybí na městské i obvodní úrovni metodika.
- Nová díla se pořizují nahodile, bez sjednoceného postupu nebo koncepční podpory. Nová díla nevznikají až na výjimky v uměleckých soutěžích.
- Žádný městský obvod nemá vyčleněné prostředky na umělecká díla; většina by hledala finance jinde v rámci svého rozpočtu.
- Pouze jeden obvod za posledních deset let použil výtvarnou nebo architektonicko-výtvarnou soutěž.
- Podpora vzniku děl, která by nebyla ve vlastnictví města či obvodu, je minimální – pouze dva obvody podpořily taková díla dotací nebo darem.
- Ve většině obvodů se do rozhodování nezapojují odborníci zvenčí, pouze tři obvody je někdy přizvaly.
- Konzultace o pořízení probíhají převážně v rámci obvodu – mezi radou, zaměstnanci úřadu, zastupiteli a komisemi

Financování vzniku děl

- Financování je nahodilé a nespojené s dlouhodobou strategií – neexistuje samostatná rozpočtová kapitola ani víceleté plánování.
- Na vznik děl nejsou systematicky alokovány prostředky i (tato agenda nemá svou položku v rozpočtu).
- Většinu nákladů na péči i vznik děl nesou městské obvody, což může být vzhledem k jejich omezeným rozpočtům limitující.
- Není vytvořen transparentní ani strukturovaný systém financování, který by umožňoval stabilní rozvoj umění ve veřejném prostoru.

Hodnoty

Hlavní aktéři a jejich role

- Rozmanitost a odborný potenciál aktérů vytváří široké zázemí pro komplexní přístup k umění ve veřejném prostoru.
- Funkční role magistrátu a jeho odborů – město disponuje strukturou, která zahrnuje jak politické vedení, tak odborné útvary, schopné zabezpečit různé části životního cyklu uměleckých děl.
- Metodická a odborná kapacita MAPPA Ostrava představuje důležitého partnera pro propojení uměleckého obsahu s urbanistickým plánováním a architekturou.
- Otevřenost příspěvkových organizací ke spolupráci – PLATO, GVUO i Ostravské muzeum deklarují ochotu aktivně se zapojit do systémového řešení.
- Občanská iniciativa Fiducia jako nositel znalosti a paměti místa.
- Potenciál škol pro výzkum a edukaci – přítomnost odborných institucí (např. Ostravská univerzita) vytváří možnosti pro vzdělávání a spolupráci na sběru dat nebo studentských intervencích.

Problémy

Hlavní aktéři a jejich role

- Absence koordinační struktury a nevyjasněné kompetence – chybí jasně definovaný rámec odpovědností a procesů mezi aktéry.
- Nesladěné a nerovnoměrné zapojení městských obvodů – kvalita i rozsah jejich role se liší.
- Příspěvkové organizace nebyly doposud systematicky zapojeny (pouze nahodile), ačkoli disponují odbornými kapacitami a zájmem.
- Fragmentace rozhodovacích a realizačních procesů. Mnohé iniciativy a realizace probíhají ad hoc, bez návaznosti na širší plán.
- Závislost na individuálních iniciativách – činnost nezávislých aktérů doplňuje institucionální funkce, ale není dlouhodobě udržitelná bez podpory.

6 Umění dočasné povahy v Ostravě

Kapitola se věnuje umění dočasné povahy ve veřejném prostoru Ostravy. Představuje jeho charakteristické rysy a formy, přehled hlavních iniciativ, festivalů a realizací i aktérů, kteří se na jeho vzniku podílejí. Zabývá se také rolí dočasného umění v utváření identity města, jeho schopností reagovat na aktuální společenské a prostorové podněty a přínosem pro experimentální a komunitní rozměr kulturního života.

6.1 Charakteristika vznikajících děl dočasné povahy

Umění dočasné povahy ve veřejném prostoru obecně představuje výraznou a dynamickou složku městského kulturního života. Charakteristickým rysem těchto realizací je jejich časově omezené trvání, silné napojení na konkrétní lokalitu a schopnost pružně reagovat na společenský i prostorový kontext. Dočasná díla mají často performativní nebo intermediální charakter, vznikají jako site-specific intervence, veřejné performance, komunitní akce či výtvarné instalace a vyznačují se experimentálními formami a tendencí otevírat nové způsoby čtení městského prostoru.

Důležitým prvkem této sféry je rozmanitost témat i formálních přístupů. Vedle muralů, které se staly výrazným vizuálním fenoménem Ostravy (např. Mural na hale Tatran, Ostravská Madona / Meredith, mural Skok či dočasná malba na budově určené k demolici na Stodolní), zde působí skupiny jako MOVE Ostrava nebo festival Malamut zaměřený na performance. Spolek PROVOZ provozuje stejnojmennou galerii a pořádá festival LUFT orientovaný na videoart a videomapping. Kurátorský záměr akcentuje site-specific přístup a rekontextualizaci děl v prostředí města, čímž festival přispívá k ožívování lokalit, jako je Kulturní centrum Provoz, Klub Dock či prostory Ostravské univerzity. LUFT se soustředí na procesualitu, efemérnost, prožitek a témata identity či nových technologií, čímž představuje významný impuls pro experimentální a mezioborové přístupy ve veřejném prostoru Ostravy.

Významným reprezentantem dočasného umění je festival Kukačka, který již od roku 2010 představuje platformu pro současné umění mimo tradiční galerijní instituce. Festival funguje jako tematicky kurátorované bienále, jehož realizace se odehrávají v městském prostoru, často v nečekaných nebo opomíjených lokalitách. Koncept festivalu pracuje s ideou „hnízdniho parazitismu“ – podobně jako kukačka ukládá vejce do cizích hnízd, vstupují zde umělci do kontextu běžného prostředí, které dočasně proměňují. Tento subversivní a kritický rámec umožňuje reagovat na veřejný prostor jako místo střetů, paměti a současných výzev. Festival aktuálně uvažuje o změně svého formátu a jeho činnost zajišťuje kurátorský tým v čele s Tomášem Knoflíčkem a Kateřinou Štroblovou.

Tomáš Knoflíček také spolupracuje s Galerií Dukla v Porubě (kurátor Hynek Chmelař), kterou provozuje městský obvod Poruba a jejíž směřování koordinuje galerijní rada. Vedle toho působí také spolek Fiducia, který realizuje edukativně laděné zásahy do veřejného prostoru formou komentovaných procházek, výstav a přednášek propojujících umění s historií a pamětí města. Fakulta umění Ostravské univerzity se do dění ve veřejném prostoru zapojuje především prostřednictvím projektů studentů. V Ostravě si své místo nalézá také Slezská univerzita, která prostřednictvím svých studentů a dalších zapojených ostravských kulturních aktérů realizovala v letech 2021-2024 umělecký happening Podchod. Cílem akce byla prezentace současného umění, interakce s veřejností a také oživení specifické lokality podchodu pod Frýdlantskými mosty.

Do sféry dočasného umění lze zařadit i činnost Centra kultury a vzdělávání Moravská Ostrava a Přívoz, příspěvkové organizace, která provozuje Vilu Hanse Ulricha, Klub Parník, Klub Atlantik a Minikino. Centrum každoročně pořádá stovky akcí, od koncertů přes divadlo a film až po výstavy, přičemž významná část aktivit se odehrává ve veřejném prostoru. Tyto programy zpřístupňují kulturu široké veřejnosti, pracují s historií a identitou místa a přispívají k formování kulturní vrstvy centrální Ostravy.

Umělecké, kulturní a komunitní aktivity s přesahem do veřejného prostoru probíhají také v rámci festivalů Cirkulum (organizace CTJ Art Production s.r.o.), Art & Life v Porubě (Colour Production s.r.o.), Zažít město jinak (např. v Porubě je pořadatelem městský obvod, v centru akci pořádá Rodinné a komunitní centrum Chaloupka Ostrava) nebo na Skautské ulici, kde Richard Mauler usiluje o vytvoření prostoru pro prezentaci lokálních designérů, podnikatelů a gastropodníků.

S dočasnými intervencemi do veřejného prostoru, které lze označit termínem „taktický urbanismus“, pracuje rovněž městská organizace MAPPA – Městský ateliér prostorového plánování a architektury. Jejím úkolem je koordinace architektonického a urbanistického rozvoje města a kvality veřejného prostoru. MAPPA iniciovala drobné zásahy, jako je dočasné umístění květináčů, mobiliáře či testování nových funkcí veřejných prostranství. Podobně působí i spolek Elegant, který realizoval např. zásahy na náměstí v Jubilejní kolonii na Ostravě-Jihu.

Specifickou roli v podpoře kulturních a kreativních odvětví hraje iniciativa Sdíčko Poruba, zatímco iniciativa Placek usiluje o vznik nového kulturního prostoru ve městě. Komunita kolem Galerie s čupr uměním Saigon je aktivní v umělecké scéně, ale veřejný prostor zatím výrazněji nevyužívá. Někteří aktéři zaniklého prostoru Cooltour dnes působí v jiných projektech. Projekt Meatdesign se zaměřuje na prezentaci designu a hledání netradičních prostor, převážně interiérových. Specifický přístup k mladému publiku nabízí projekt Mladý divák, který se zaměřuje na budování vztahu středoškoláků ke kultuře. Galerie PLATO sice ve veřejném prostoru aktivní není, ale provozuje veřejně přístupnou permakulturní zahradu. Do kulturního dění ve veřejném prostoru přispívají i Ostravské dny nové hudby, které realizují koncerty a performance mimo koncertní sály, nebo každoroční Muzejní noc.

V Ostravě se téma veřejného prostoru stává také součástí osvětových aktivit jednotlivých městských obvodů. Některé z nich pravidelně pořádají vycházky zaměřené na architekturu i historický vývoj konkrétních lokalit. Dlouhodobou praxi má například Poruba, kde se takové procházky konají už několik let (procházky Porubou s odborníky, Den Zdraví nebo Zažít Porubu jinak)¹, a obdobné aktivity organizuje i obvod Ostrava-Jih.

Dočasné zásahy tak utvářejí specifickou vrstvu městského prostředí, která funguje paralelně vůči trvalým realizacím a doplňuje je o impulz k veřejné debatě, nečekané prožitky a experimentální přístupy. Přestože vznikají často mimo institucionální rámec, dokazují silný potenciál aktivizace veřejného prostoru a kulturní inovace. Výzvou do budoucna zůstává jejich větší začlenění do městských strategií a podpora jejich udržitelnosti skrze stabilnější finanční a produkční rámec.

Obrázek 4 Mural Tylova (autor Matěj Krajíček, foto Lukáš Kaboň). zdroj: (MMO, 2025)

¹ Aktivity jsou součástí projektu podpory místní Agendy 21 – udržitelný a komunitní život.

6.2 Vznik nových děl dočasné povahy

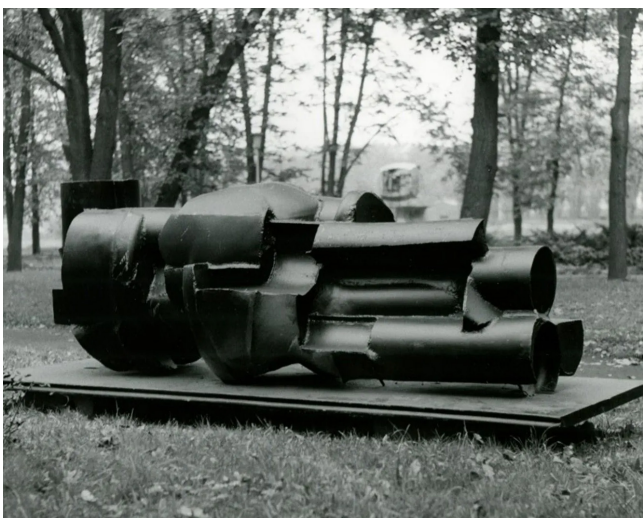
Vznik děl dočasné povahy ve veřejném prostoru Ostravy je převážně iniciován a realizován nezávislými subjekty mimo přímou produkci městských institucí. Město podporuje vznik nových děl prostřednictvím dotací a transferů, samo však žádné festivaly ani sympozia nerealizuje a výstavy se konají pouze při významných výročích. Výjimkou bylo Mezinárodní sympozium prostorových forem, které se uskutečnilo v roce 1967 pod záštitou města a za účasti Galerie výtvarného umění a Vítkovických železáren. Do Ostravy tehdy přijeli domácí i zahraniční sochaři a architekti, kteří ve spolupráci s místními slévači vytvořili třináct kovových objektů pro veřejný prostor. Projekt měl za cíl nejen estetizaci města, ale také podpořit kulturní sebevědomí Ostravy v době, kdy byla vnímána jako "město smogu, hluku, zápachu a špíny." Mezinárodní sympozium prostorových forem se následně konalo ještě v roce 1969.

Sympozium kladlo důraz nejen na kvalitu uměleckých děl, ale také na jejich umístění. Jak poznamenala tehdejší kunsthistorička Hana Seifertová, „ve vhodném umístění dobré sochy spatřovali pořadatelé možnost jejího soužití s městem a jeho obyvateli“. I samotný proces tvorby měl své zákonitosti – jak upozornil Petr Holý v katalogu z roku 1969, časový rámec sympozia podmiňoval typ autora i charakter výsledného díla, čímž vznikala tvůrčí a zároveň limitující rámec. Výsledkem byly nejen výtvarně silné realizace Františka Štorka, Aleše Veselého, Štefana Belohradského či Oty Ciencialy, ale i dnes již zaniklá¹ socha Karla Nepraše Rodina připravená k odjezdu (1969), která absurdně reagovala na atmosféru nastupující normalizace. Tato pohyblivá kompozice byla na počátku 80. let zničena z úředního příkazu. Mnohá další díla byla v průběhu let odstraněna, zničena nebo ponechána napospas chátrání – některé plastiky byly zachráněny autory, jiné lze ještě dnes spatřit v Sadu Milady Horákové. V pozdějších letech se o navázání na tuto linii snažil například bývalý náměstek primátora pro kulturu Zbyněk Pražák, který inicioval pokusy o záchranu vybraných děl ze sympozia.

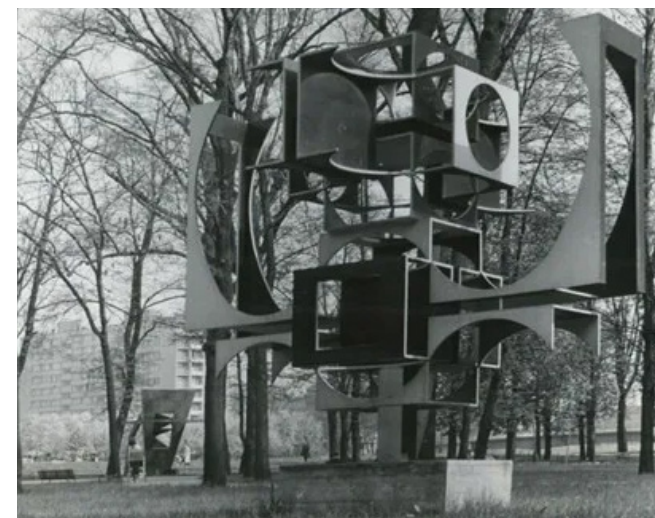
¹ V roce 2015 došlo k rekonstrukci této sochy, která byla v podobě druhého odlitku vystavena na výstavě v pražském DOXu.

Obrázek 5 Karel Nepraš, Rodina připravená k odjezdu, 1969. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)

Obrázek 6 František Štorek: Kovaná plastika, 1967. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)

Obrázek 7 Rudolf Valenta: bez názvu, 1967. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)

Obrázek 8 Aleš Veselý: Kadiš, 1967. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)

Okrajovou výjimkou je festival/platforma Sdíčko pořádaná městským obvodem Poruba jako bienále (v roce 2025 mimořádně realizována MMO v centru města), jejímž účelem je prezentace místních kreativců v modulárních kontejnerech. Součástí kreativců je i prezentace výtvarníků a jejich tvorby.

Tři městské obvody (Slezská Ostrava, Polanka nad Odrou a Mariánské Hory a Hulváky) realizují sympozia, festivaly či výstavy prezentující umění ve veřejném prostoru dočasné povahy a další tři (Plesná, Ostrava-Jih a Moravská Ostrava a Přívoz) ještě k tomu podporují dotacemi jejich realizaci jinými subjekty. Michálkovice dotacemi nebo darem podporují jiné realizátory a zbylých 16 obvodů nemá s realizacemi podobných akcí žádnou zkušenost.

Současná podpora tedy stojí převážně na motivaci jednotlivců, iniciativách neziskových organizací a částečně i na vstřícnosti konkrétních městských částí. Zatímco některé obvody začínají rozvíjet vlastní kurátorské přístupy (např. Galerie Dukla), jiné oblast dočasného umění zatím vnímají okrajově. Pro udržitelný rozvoj tohoto segmentu by bylo vhodné systematizovat podporu a vytvořit přehledné nástroje pro zadávání, konzultace i financování projektů dočasné povahy v městském prostoru.

6.3 Financování vzniku děl dočasné povahy

Financování děl dočasné povahy ve veřejném prostoru Ostravy je v současnosti zajišťováno různými způsoby v závislosti na charakteru subjektu, který se realizací dočasných děl zabývá, a typu konkrétního projektu. Často se jedná o projekty s podporou města, zároveň se objevují i projekty z vlastní iniciativy jednotlivců či spolků, které aktivně vyhledávají vhodné dotační příležitosti, ať už z městských, krajských nebo dalších veřejných a soukromých zdrojů. Město také podporuje projekty zřizovaných organizací v rámci jejich rozpočtu.

V současnosti město nabízí kombinaci víceletých i jednoletých dotačních programů. Město Ostrava nabízí několik dotačních okruhů na podporu kulturních projektů:

- **Hudební a scénické umění:** Podpora koncertů, představení, festivalů či činností orchestrů, divadel nebo cirkusových souborů.
- **Literatura a publicistika, včetně ediční činnosti:** Autorská čtení, setkání s autory či besedy s vydavateli.
- **Výtvarné umění, architektura a fotografie:** Podpora výstav, tvůrčích dílen, rezidencí, vydávání publikací nebo sympozií.
- **Kulturně vzdělávací činnost:** Podpora programů v oblasti kulturního vzdělávání, osvěty a zachování kulturního dědictví.
- **Audiovizuální díla:** Produkce a distribuce audiovizuálních děl.
- **Ostatní kulturní aktivity, včetně multioborových projektů** a aktivit zaměřených na zachování kulturního dědictví.

Pro žadatele zaměřené na dočasné umělecké intervence ve veřejném prostoru je nejvhodnější okruh Výtvarné umění, architektura a fotografie, případně Ostatní kulturní aktivity pro mezioborové nebo experimentální formy. Přestože město disponuje systémem víceletých dotací v oblasti kultury, který využívají dlouhodobě aktivní subjekty jako PROVOZ, spolek Fiducia, Art & Life nebo festival Cirkulum, stále chybí cílený nástroj zaměřený výhradně na podporu dočasného umění ve veřejném prostoru. Některé menší iniciativy pak čerpají převážně z jednoletých dotací.

Kromě nezávislé scény realizují projekty dočasného charakteru i veřejné instituce a samospráva – např. městské festivaly jako Sdíčko (MOB Poruba), výstavní aktivity Galerie Dukla (MOB Poruba), kurátorské projekty MAPPA nebo Muzejní noc, spolupořádaná kulturními organizacemi města a kraje.

Přestože existují příklady dlouhodobě podporovaných projektů i kvalitních městských iniciativ, celkově lze konstatovat, že podpora dočasného umění ve veřejném prostoru zatím není, dle vnímání aktérů ze strukturovaných rozhovorů, plně systematizovaná. Účastníci strukturovaných rozhovorů a pracovních skupin se domnívají, že část projektů vzniká „na hraně možností“, často bez záruky kontinuity. Vzhledem k přínosu dočasného umění pro kulturní diverzitu, testování forem užívání veřejného prostoru a podporu současného uměleckého výrazu by bylo vhodné uvažovat o vzniku specializovaného dotačního programu nebo tematické výzvy.

6.4 Propagace dočasných děl

Propagace umění dočasné povahy ve veřejném prostoru Ostravy probíhá především prostřednictvím aktivit samotných realizátorů – neziskových organizací, uměleckých kolektivů, kulturních iniciativ nebo jednotlivců. Většina komunikačních a propagačních aktivit je v jejich režii, a to jak v rovině online komunikace (sociální sítě, weby, mailing), tak skrze tištěné materiály, plakáty či přímé komunitní zapojení. Tato forma komunikace je často osobní, cílená na specifické publikum a buduje komunitu kolem konkrétní platformy nebo festivalu. Vedle menších produkcí ji úspěšně využívají také rozsáhlejší akce a festivaly, jako je Cirkulum, Art & Life či MOVE Ostrava, kde se díky kombinaci různých nástrojů daří oslovovat rozmanité publikum, včetně širší veřejnosti.

Město samotné – ať již na úrovni magistrátu nebo úřadů městských obvodů – do propagace těchto děl vstupuje minimálně. Oficiální komunikační kanály města informují o umění dočasné povahy jen výjimečně, často pouze u větších událostí. Neexistuje systematická strategie ani platforma, která by dokumentovala, sdílela a veřejnosti přibližovala vznik a význam dočasných děl ve veřejném prostoru. Chybí také jednotné informační rozhraní – například digitální mapa, databáze či archiv, který by umožnil zpětný přístup k realizacím, jejich popisům, autorům a kontextu vzniku.

Absence koordinované propagace má za následek, že mnoho projektů zůstává mimo pozornost širší veřejnosti. Dočasné umění má přitom vysoký potenciál stát se komunikačním nástrojem – otevírat veřejný prostor jako médium společenského sdílení, reflektovat aktuální témata a posilovat vztah obyvatel k městu. K tomu je však třeba vytvářet podpůrné komunikační struktury, propojit kulturní agendu s marketingem města a zajistit dlouhodobou dokumentaci realizací.

Obrázek 9 Mural Bazaly (autor Jan Bogy Lörinicz, foto Jiří Zerzoň). zdroj: (MMO, 2025)

6.5 Hlavní aktéři a jejich role v rozvoji umění dočasné povahy

Dočasné umění ve veřejném prostoru Ostravy vzniká v prostředí, kde se setkávají různé typy aktérů. Od institucí zřizovaných městem Ostrava nebo městskými obvody až po nezávislé kulturní organizace a jednotlivé umělce. Aktivitu také realizují samotné městské obvody. Role aktérů v procesu iniciace, realizace a rozhodování o obsahu se liší podle míry zapojení do produkce a způsobu financování.

Město Ostrava obsah projektů, které podporuje v rámci grantového řízení, ovlivňuje pouze rámcově skrze charakter dotačních výzev, které formují veřejnou poptávku pro kulturní subjekty ve městě. Projekty k podpoře radě města doporučuje odborná komise.

Naopak některé **městské obvody** jsou iniciativní a aktivity realizují ve vlastní produkci. Na rozhodování o obsahu festivalů, sympozií či výstav prezentujících umění ve veřejném prostoru, pokud jsou realizovány městským obvodem, se nejčastěji podílí rada městského obvodu. Zapojené jsou také odbory úřadu MO s gescí kultury a komise rady městského obvodu s gescí kultury, které mohou (ale nemusí) zahrnovat odborníky z oblasti vizuálního umění. V jedné z odpovědí v dotazníkovém šetření s obvodem bylo uvedeno, že se do rozhodování zapojují i organizace zřizované nebo založené obvodem. Některé obvody však uvedly, že se obdobné aktivity realizovaly pouze výjimečně nebo vůbec.

V případě, že festivaly, sympozia či výstavy prezentující umění ve veřejném prostoru realizují jiné subjekty za podpory městského obvodu, o jejich podpoře rozhoduje rada MO na základě doporučení komise.

Z rozhovorů i praktických příkladů vyplývá, že vedle iniciativní role samosprávy na úrovni města a obvodů, či na úrovni **zřizovaných organizací** hrají zásadní roli také **nezávislé kulturní iniciativy a organizace**. Festival Kukačka, Galerie PROVOZ, LUFT, spolek Fiducia nebo umělecká skupina Malamut patří mezi klíčové tvůrce, kteří do veřejného prostoru přinášejí nové impulzy, témata a formy vyjádření. Tito aktéři jsou podporováni v rámci dotačních řízení města Ostrava v oblasti kultury, institucionální zajištění je na profesionální nebo poloprofesionální bázi soukromoprávních organizací, s vysokou mírou dobrovolnické práce.

Tabulka 6 Přehled hlavních aktérů a jejich současných a potenciálních budoucích rolí v agendě umění ve veřejném prostoru dočasné povahy města Ostravy. zdroj: (ONplan, strukturované rozhovory, pracovní skupiny, 2025)

Aktér	Současná role ve vztahu k umění ve veřejném prostoru dočasné povahy	Potenciální nová role nad rámec stávající
Město Ostrava		
Kancelář primátora	Iniciační a koordinační role	Posilování koordinace ve spolupráci s dalšími aktéry.
Odbor kultury a školství	Iniciační a koordinační role, financování dotačních programů, ze kterých lze čerpat finance na dočasné intervence různého typu	Koordinace koncepce, silnější metodická a koordinační role (včetně např. vedení pracovní skupiny)
Ostatní aktéři		
MAPPa Ostrava	Iniciační a koordinační role v případě dočasných městských zásahů	Posilování koordinace ve spolupráci s dalšími aktéry.
Městské obvody a jimi zřizované kulturní organizace	Iniciace a realizace dočasných intervencí	Posilování koordinace ve spolupráci s dalšími aktéry, rozvoj kvality
Plato Ostrava	Vlastní iniciativa vstupu do veřejného prostoru	Odborná podpora v diskusi o formování celkového směřování tématu, rozvoj vlastní iniciativy v okolí galerie i ve městě, směřování zapojení dalších aktérů, budování kapacit na zapojení do mezinárodního diskurzu v tématu
Galerie výtvarného umění	Neformální zapojení ad hoc	Odborná podpora v diskusi o formování celkového směřování tématu, rozvoj vlastní iniciativy.
Nezávislá scéna	Rozvoj tématu na základě vlastní iniciativy.	Užší spolupráce s odbornými organizacemi města, kraje.
Ostravská univerzita	Rozvoj tématu ad hoc.	Výzkum, systematické budování kapacit pro kritickou reflexi tématu v místě i v mezinárodním kontextu i kurátorské vstupy.
Střední umělecké školy	Neformální zapojení ad hoc	Edukace, soutěže, propojení se studentskou tvorbou ve veřejném prostoru.

6.6 Hlavní hodnoty a problémy

Hodnoty

Charakteristika vznikajících děl dočasné povahy

- Dočasné zásahy oživují město, přinášejí nové impulzy a nabízejí veřejnosti nečekané zážitky mimo tradiční instituce.
- Projekty jako festival Kukačka, LUFT garantují vysokou odbornou úroveň a kontinuální přítomnost současného umění mimo galerijní prostředí.
- Akce typu komentovaných procházek, přednášek nebo festivalů propojují kulturní produkci s edukací a veřejným dialogem.

Vznik nových děl dočasné povahy

- Vznik dočasných děl ve veřejném prostoru je tažen motivací a iniciativou nezávislých aktérů, kteří přinášejí do města živou, autentickou a často experimentální kulturní produkci.
- Vznikají rozmanité formáty – od festivalů a symposií po site-specific instalace a komunitní akce, reflektující různorodé potřeby a kontexty.
- Město a některé obvody podporuje vznik nových děl. Některé obvody realizují festivaly, symposia nebo výstavy, město se v roce 2025 podílelo na realizaci festivalu Sdíčko (jako bienále pořádá rovněž městský obvod Poruba).
- Město nezasahuje do obsahu akcí ucházejících se o dotační podporu nebo obecně realizovaných nezřizovanou scénou
- V některých obvodech rozhodují o obsahu komise rady, ve kterých mohou být odborníci nebo zástupci zřizovaných organizací.

Problémy

Charakteristika vznikajících děl dočasné povahy

- Město nedisponuje strategií ani nástroji pro systematickou podporu dočasného umění, chybí specializovaná rozpočtová kapitola nebo koncepce. Projekty podpořené z veřejných zdrojů předkládají žadatelé až ve finální podobě, město tak nemá možnost koordinovat nebo tematicky směřovat podporovanou tvorbu.
- Pouze několik obvodů aktivně realizuje nebo podporuje dočasné umění, většina v této oblasti nevyvíjí žádné aktivity.
- Klíčoví aktéři zůstávají mimo formální struktury města, fungují s omezenými kapacitami a bez dlouhodobé produkční jistoty.

Vznik nových děl dočasné povahy

- Pouze menšina obvodů aktivně podporuje vznik nebo pořádání akcí zaměřených na dočasné umění, většina zůstává nezapojena a bez zkušeností. 16 obvodů nemá s realizací akcí žádnou zkušenost.
- Město ani většina městských obvodů nemají vlastní produkční zázemí pro tvorbu dočasných děl, čímž zůstávají závislé na externích subjektech.
- Současný systém nestojí na institucionální bázi, ale na grantových schématech a aktivitě jednotlivců, což znesnadňuje kontinuitu a udržitelnost projektů.

Hodnoty

Financování vzniku děl dočasné povahy

- Město Ostrava poskytuje finanční podporu dočasnému umění prostřednictvím dotačních programů, příspěvků a transferů, což umožňuje realizaci celé řady iniciativ a projektů. V rámci dotačního systému má zavedeno i výběrové řízení na podporu víceletých projektů.
- Díky začlenění do širších dotačních titulů se podporují rozmanité formáty dočasného umění – od performance přes muraly až po komunitní akce.

Propagace dočasných děl

- Propagace je převážně v rukou samotných realizátorů, což přispívá k autenticitě, osobnímu kontaktu s publikem a budování komunit kolem jednotlivých projektů a iniciativ.

Hlavní aktéři a jejich role

- Dočasné umění v Ostravě vzniká díky spolupráci široké škály subjektů – od městských institucí po nezávislé umělecké kolektivy, což přispívá k pluralitě témat, forem i strategií.
- Festivaly jako Kukačka, LUFT nebo aktivity Galerie PROVOZ dokazují, že nezávislé iniciativy dokážou generovat kvalitní obsah, aktivizovat veřejný prostor a budovat nové publikum.
- Část městských obvodů aktivně podporuje dočasné umění – buď vlastní produkcí, nebo grantovou podporou, čímž vytváří prostor pro rozvoj kulturního života na lokální úrovni.

Problémy

Financování vzniku děl dočasné povahy

- Neexistence samostatné rozpočtové položky nebo programu určeného výhradně na dočasné umění ztěžuje plánování a dlouhodobý rozvoj této oblasti.
- Přestože město poskytuje v rámci výběrových řízení i víceleté dotace, zůstává financování vázané zejména na roční grantové výzvy.
- V řadě případů realizace stojí na osobním nasazení organizátorů bez adekvátního finančního ohodnocení, což ohrožuje dlouhodobou udržitelnost.

Propagace dočasných děl

- Město ani městské obvody nevyužívají systematicky své komunikační kanály k informování o dočasném umění, čímž snižují jeho veřejný dosah a potenciál.
- Dočasné umění může být silným nástrojem pro městskou komunikaci a kulturní branding, ale tento potenciál není ze strany města využíván.

Hlavní aktéři a jejich role

- Pro oblast dočasného umění ve veřejném prostoru nejsou v současnosti nastaveny specifické postupy ani nástroje podpory. Subjekty se proto opírají především o obecné dotační programy města v oblasti kultury, což vede k určité roztržitosti a závislosti na ad hoc iniciativě.
- Neziskové organizace nesou hlavní produkční i komunikační odpovědnost bez institucionální opory, což vede k jejich přetížení a ohrožení kontinuity.
- Neexistuje koordinátor, který by propojoval samosprávu, nezávislou scénu a odbornou veřejnost, což omezuje strategické plánování i sdílení zkušeností.

7 Seznam zkratek

GHMP	Galerie hl. Města Prahy
GVUO	Galerie výtvarného umění Ostrava
KP	Kancelář primátora
MAPPA	Městský ateliér prostorového plánování a architektury
MMO	Magistrát města Ostravy
MOB	Městský obvod
MSK	Moravskoslezský kraj
NEB	Nový Evropský Bauhaus
NPÚ	Národní památkový ústav
OKŠ	Odbor kultury a školství
OU	Ostravská univerzita
RMO	Rada města Ostravy
SMO	Statutární město Ostrava
SUŠ	Střední umělecká škola
ÚAP	Územně analytické podklady

8 Seznam zdrojů

Autorský zákon (č. 121/2000 Sb.).

Koncepce rozvoje kultury Statutárního města Ostrava. (2020). Statutární město Ostrava.

Nový evropský Bauhaus. (n.d.). Horizont Evropa: <https://www.horizontevropa.cz/cs/struktura-programu-he/globalni-vyzvy-konkurenceschopnost/klastr-2-kultura-kreativita-inkluzivni-spolecnost/informace/yiifnews/60>

Nový občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.). (2012).

Organizační řád magistrátu Statutárního města Ostrava. (2025). Statutární město Ostrava.

Politika architektury a stavební kultury České republiky (aktualizace 2022). (2022). Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Příklady dobré praxe práce s uměním ve veřejném prostoru. (2025, ONplan.).

Program Umění pro město. (n.d.). Hlavní město Praha.

Státní kulturní politika 2021–2025. (2021). Ministerstvo kultury ČR.

Statut města Ostravy (obecně závazná vyhláška č. 10/2022). (2022). Statutární město Ostrava.

Strategie Moravskoslezského kraje 2019–2027. (2019). Moravskoslezský kraj.

Strategie veřejných prostranství hl. m. Prahy. (n.d.). Hlavní město Praha.

Strategický plán rozvoje města Ostravy na období 2024–2030. (2024). Statutární město Ostrava.

Stavebný zákon a o změně a doplnění některých zákonů (Stavebný zákon) (zákon č. 25/2025 Z.z.)

Umělecká díla na veřejných prostranstvích hl. m. Prahy. (n.d.). Hlavní město Praha.

Umění ve veřejném prostoru – Procenta na umění (spolek Skutek). (n.d.).

Územní plán Ostravy. (2025). Statutární město Ostrava.

Územně analytické podklady – ÚAP Ostrava. (2020). Statutární město Ostrava.

Zákon o obcích (č. 128/2000 Sb.). (2000).

Zákon o pozemních komunikacích (č. 13/1997 Sb.). (1997).

Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (č. 250/2000 Sb.). (2000).

Zákon o státní památkové péči (č. 20/1987 Sb.). (1987).

9 Seznam obrázků

Obrázek 1	Vizuál Nový eropský Bauhaus. zdroj: (Horizont Evropa, 2025)	30
Obrázek 2	Socha Ikaros před Magistrátem města Ostravy. zdroj: (VisitOstrava.cz, n.d.)	40
Obrázek 3	Databáze uměleckých děl v architektuře a veřejném prostoru města Ostravy – Ostravské sochy. zdroj: (Ostrvaské sochy, 2016)	60
Obrázek 4	Mural Tylova (autor Matěj Krajíček, foto Lukáš Kaboň). zdroj: (MMO, 2025)	81
Obrázek 5	Karel Nepraš, Rodina připravená k odjezdu, 1969. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)	82
Obrázek 6	František Štorek: Kovaná plastika, 1967. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)	82
Obrázek 7	Rudolf Valenta: bez názvu, 1967. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)	82
Obrázek 8	Aleš Veselý: Kadiš, 1967. zdroj: (ostravablog.cz, 2013)	83
Obrázek 9	Mural Bazaly (autor Jan Bogy Lörincz, foto Jiří Zerzoň). zdroj: (MMO, 2025)	85

10 Seznam schémat

Schéma 1 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	51
Schéma 2 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě – Severozápad. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	52
Schéma 3 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě – Východ. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	53
Schéma 4 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě – Jihozápad. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	54

11 Seznam tabulek

Tabulka 1	Investiční záměry v minimální hodnotě 50 mil., u nichž se počítá s umístěním uměleckého díla v Ostravě (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)	39
Tabulka 2	Investiční záměry v hodnotě nadlimitní veřejné zakázky v Ostravě dle investora (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)	41
Tabulka 3	Rozpočet kapitálových výdajů MMO na Zachování a obnovu kulturních památek a Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí v letech 2021 až 2025 (v tis. Kč). zdroj dat: (MMO,2025)	59
Tabulka 4	Díla pořízená městem Ostrava v posledních 5 letech. zdroj dat: (MMO,2025)	65
Tabulka 5	Přehled hlavních aktérů a jejich současných a potenciálních budoucích rolí v agendě umění ve veřejném prostoru trvalé povahy města Ostravy. zdroj: (ONplan, strukturované rozhovory, pracovní skupiny, 2025)	69
Tabulka 6	Přehled hlavních aktérů a jejich současných a potenciálních budoucích rolí v agendě umění ve veřejném prostoru dočasné povahy města Ostravy. zdroj: (ONplan, strukturované rozhovory, pracovní skupiny, 2025)	85

12 Seznam grafů

Graf 1 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě dle doby vzniku. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	48
Graf 2 Zaniklá umělecká díla v Ostravě dle typu. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025) vlastní zpracování kategorií dle klasifikace v databázi	49
Graf 3 Zaniklá umělecká díla v Ostravě dle materiálu. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	49
Graf 4 Umělecká díla ve veřejném prostoru v Ostravě dle doby vzniku. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025)	55
Graf 5 Umělecká díla trvalé fyzické povahy dle správy v Ostravě. zdroj dat: (spolek Fiducia, 2025, MMO, 2025)	56
Graf 6 Prostředky vynaložené MMO na péči o díla trvalé fyzické povahy v letech 2018 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025) (* bez kanceláře primátora)	61
Graf 7 Prostředky vynaložené MMO skrz Odbor kultury a školství na umělecká díla trvalé fyzické povahy v letech 2018 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)	62
Graf 8 Prostředky vynaložené MMO skrz Kancelář primátora na umělecká díla trvalé fyzické povahy v letech 2020 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)	63
Graf 9 Prostředky vynaložené MMO na péči díla trvalé fyzické povahy celkem v letech 2018 až 2025 dle typu projektu (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025) (*data nejsou k dispozici)	64
Graf 10 Prostředky vynaložené MMO skrz Kancelář primátora na pořizování uměleckých děl trvalé fyzické povahy v letech 2020 až 2025 (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025) (* nejsou k dispozici data z kanceláře primátora)	66
Graf 11 Náklady na pořízení nových děl trvalé fyzické povahy a péči o ně od roku 2018 do současnosti (v Kč). zdroj dat: (MMO, 2025)	67

